

OVERZICHT VAN DE INLANDSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

No. 2/1923.

NIEUWSBLADEN OP JAVA.

BOEDI-OETOMO (Maleische Editie).

Van 27 December 1922 t/m 5 Januari 1923, Nrs. 150/151 en 1/2.

BIJ DE JAARWISSELING.

In het nummer van 27 December geeft Soetopo een korte beschouwing over het afgelopen jaar, daarbij wijzende op het streven van president Wilson en Tagore, gericht op de verleening van zelfbeschikkingsrechten, welke betere rechtsheerschappij mogelijk maken zal. Hij maakt melding van het streven der naties tot regeling van de betalingen voor de schade van den oorlog en op de grootere wereldgebeurtenissen, om ten slotte de verhouding van Nederland tot Indië te bespreken, welke hij wenscht dat veranderen zal op een basis van vertrouwen dat gesteld behoort te worden in de kolonie.

In het volgende nummer komt in het Maleisch en in het Hollandsch een andere beschouwing over het einde van het jaar voor van denzelfden schrijver. Het zijn filosofische beschouwingen, hierop neerkomende dat ten slotte gehoopt wordt op een beter bestaan en meer rechten van zelfbestuur.

En ten slotte in het eerste nummer van Januari een nieuwjaars-artikel.

LANDBOUW IN INDRAMAJOE.

In de afdeeling Indramajoe is — volgens een correspondentie in het nummer van 27 December — in 1921 de padiaanplant vrijwel mislukt geweest. De landbouwers zijn deels weggetrokken om elders wat te verdienen, of hebben hun sawahs verpand, maar de meesten hebben gelden geleend bij Chineezers en wel tegen rentebetaling tot zelfs van 50% tot 100%. In het jaar 1923 gelukte de aanplant en heerschte er tevredenheid en vreugde onder de bevolking, maar ook werd er natuurlijk minder geleend. Dat scheen niet naar den zin van de Chineesche kapitalisten

en volgens de correspondentie heeft een hunner een rekest gezonden (waarheen?), waarin hij zijn mindere inkomsten uit geldleeningen weet aan den invloed van het Binnenlandsch Bestuur. De schrijver geeft den rekestrant den raad geduld te hebben en te wachten tot de tijd van het planten weer gekomen is. Als hij dan geld wil geven tegen lage rente evenals de afdeelingbank, zal de landbouwer wel bij hem komen. Hij neme een voorbeeld aan wat Dr. Yap doet ten bate van de gemeenschap.

S.I. EN DJAMIATOEL HASANNAH.

In het nummer van 27 December vertelt een berichtgever dat er in de afdeeling Poerworedjo en in de plaats Bagelen nieuwe S.I.-actie zou worden gevoerd, maar men krachten tegenstand ondervindt van de vereeniging Djamiatoel Hasannah die er veel aanhang moet hebben en op de hoogte bleek van de plannen der S.I.-leiding.

DE ONDERWIJSBEZUINIGING.

In het Nederlandsche bijblad van het nummer van 27 December bespreekt Soetedjo de plannen van de bezuinigingscommissie ten aanzien van het onderwijs en tracht hij aan te toonen dat een bezuiging als het „brutale” voorstel van de commissie inhoudt, een aanslag op het onderwijs beteekent en voor de verdere ontwikkeling van de bevolking noodlottig zou zijn. Hij zet dat nader uiteen en wijst er op dat juist door de bedoelde stopzetting van hoogere opleiding en onderwijsuitbreiding onmogelijk wordt gemaakt dat de personen worden gekweekt die noodig zouden zijn voor de staatsposities van leidend aard bij een zelfbestuur. Uit het weigeren van een rechtshoogeschool blijkt volgens hem dat men in Nederland nog wil dat Indië wordt benut ten bate van Nederland om aan de Nederlandsche juristen gelegenheid te geven in Indië een betrekking te krijgen. Hij gaat accoord met de plannen der radicale concentratie waarbij B.O. is aangesloten, om protestvergaderingen te houden, maar vindt dat daarnaast de kwestie nog op de algemeene vergadering van Boedi Oetomo moet worden besproken. En als de Regeering de plannen toch doorzet, dan moet men komen tot een eigen onderwijsorganisatie, moet men opwekken tot het brengen van offers te plengen op het altaar van de Javaansche natie.

In een volgend nummer wordt dit artikel vervolgd en in 't algemeen aangegeven welke organisatie schrijver wil.

NEDERLANDSCH MERK.

Naar aanleiding van een rede van Dr. Nieuwenhuis geeft S.Sk. een beschouwing waarin wordt betoogd, dat men wel hier het materiele in het Westersche karakter, door onderwijs ge-

schonken, wil aanvaarden, maar bedankt voor een onderwijs dat de Westersche beschaving zou brengen.

Ook in het nummer van 5 Januari komt een artikel voor waarin God gebeden wordt te zorgen dat de bezuiniging zich niet gaat uitstrekken tot het onderwijs. Het artikel is van Sosroperwoto.

Voorts bevat dat nummer een Nederlandsch artikel waarin betoogd wordt dat men zich met hand en tand moet verzetten tegen de opheffing der technische school te Jogja.

BOEDI-OETOMO

(Javaansche uitgave).

Van 2, 4 en 6 Januari 1923, Nrs. 1, 2 en 3.

HET GEBRUIK VAN PSEUDONIEMEN.

In het nummer van 2 Januari j. l. richt R. M. Soetatmo Soerjokoesomo een oproep tot alle Inlandsche medewerkers en inzenders van Inlandsche bladen om het gebruik van pseudoniemen zoo veel mogelijk te beperken, daar schrijver van meening is, dat daardoor minder goede eigenschappen van den Inlander als daar zijn: lafheid, onbetrouwbaarheid, onnauwkeurigheid enz. enz. in de hand worden gewerkt.

Aan het slot geeft schrijver den raad om, wanneer men bang is voor den invloed van de betrokken autoriteit dan wel voor de verantwoordelijkheid, een te bespreken zaak eerst te behandelen met de redactie, die voor de verdere behandeling der kwestie dient zorg te dragen.

EEN TEGENSPRAAK.

H(ardjosoemitro) spreekt in dit nummer de meening van „Neratja” van 26 Dember l.l. tegen, als zouden verscheidene B. O.-voormannen door geheimzinnige invloeden gedwongen zijn zich uit de Indische beweging terug te terekken, en zegt uit betrouwbare bron te hebben vernomen, dat wat Prins Hangabéhi van Solo betreft, de voorgenomen studie aan de Bestuursschool hem heeft doen besluiten niet meer aan de politiek te doen, terwijl de bijzonder drukke werkzaamheden den anderen B. O.-voorman R. M. A. Woerjaningrat zouden belet hebben nog langer als voorzitter van het Hoofdbestuur van B. O. op te treden. Wat aangaat Dr. Radjimans verkiezing tot volksraadslid, meent schrijver te kunnen mededeelen dat de Soesoehoenan van Solo geen bezwaar zou hebben gemaakt tegen een eventuele aan-

vaarding van het lidmaatschap. Alleen verklaart schrijver de houding van B. O. in deze laatste zaak slechts met een bezwaard gemoed te kunnen vaststellen, waar het hier volgens hem geldt de eigenaardige kwestie, dat de P. E. B. ondanks alles een B.O.'ist een volksraadszetel heeft bezorgd.

DE JAVAANSCH E TAAL- EN LETTERKUNDE.

In dit nummer komt een mededeeling voor, dat het Solosche Comité voor de bevordering de Javaansche taal- en letterkunde op Zondag den 31sten December l.l. in het gebouw van het Solosche museum een vervolg-vergadering heeft gehouden, welke bijgewoond werd door een aantal Javaansche letterkundigen en afgevaardigden van verschillende vereenigingen t. w. de K. B., P. G. K. B., Radio Poestoko, van de Javaansche rijken, Solo, Djocja, Mangkoenagaran en Pakoe-Alaman en ten slotte van het Bureau voor de Volkslectuur. Het doel van deze bijeenkomst was te geraken tot een eventueele vereenvoudiging van de Javaansche grammatica (I. P. O. No. 46 pagina 278/279).

DE BEZUINIGING EN DE VOLKSGEZONDHEID.

Naar aanleiding van het bericht in het „Soerabajaasch Handelsblad” als zou in verband met de bezuiniging dokter G. G. Wemmerslager van Sparwoude te Sidoardjo ontheven zijn van zijn werkzaamstelling als civiel geneesheer te dier plaatse, vraagt het blad in het nummer van 4 Januari j.l. waarom het „snoeimes” gehanteerd wordt in streken, waar de gezondheidstoestand der Inl. bevolking toch al niet bijster gunstig is.

DE INDISCHE VOLKSWIL.

Onder dit hoofd wordt in het nummer van 6 Januari l.l. het begin van een reeks artikelen opgenomen handelende over den wil van het Indische volk ten opzichte van de medebegartiging van het algemeen belang.

Na de wordingsgeschiedenis van B. O., eerst als verkapte en later als openlijke „politieke vereeniging, te hebben nagegaan, behandelt schrijver de staatsherziening van Indië, het rapport van de herzieningscommissie, en de minderheidsnota van die commissie, om ten slotte te verklaren den indruk te krijgen, dat de huidige machtshebber doof is voor de smeekbede van het Indische volk om toekenning van de regeermacht in Indië. Deze onverzoenlijke houding zou volgens schrijver den menschen de begrippen „goed” en „rechtvaardigheid” gemakkelijk kunnen ontnemen.

Ten slotte worden de redevoeringen van de heeren Mr. Schrieke en Moelia in den Volksraad aangaande de rijpheid van het Indische volk voor zelfbestuur naast elkaar gesteld en besproken en verkondigt schrijver de meening, dat de heer Moelia dichter bij de werkelijkheid is en dus schrijvers instemming kan wegdragen, dan Mr. Schrieke.

(Het vervolg van dit artikel zal opgenomen worden in de volgende nummers.—Rapp.)

VERBORGEN GOEDE EIGENSCHAP- PEN VAN DEN DESAMAN.

„Troeno” schrijft in dit nummer een artikel, waarin hij tracht te doen uitkomen, dat de kleine man in de binnenlanden van Java ondanks zijn nijpende armoede en zijn onkunde die volgens schrijver gedemonstreerd zijn in de slechte huisvesting en voeding, toch nog zijn goede eigenschappen n.l. hulpvaardigheid, verdraagzaamheid, eendracht met zijn medemenschen enz. behoudt.

Ten slotte verzoekt schrijver de bevoegde autoriteiten de door hem geconstateerde mindere welvaart van het volk radicaal te bestrijden opdat de behouden gebleven goede eigenschappen van den desaman nog beter kunnen worden ontplooid.

ADVIES GEVRAAGD.

„Karjosantoso” uit Banjoebiroe (afd. Salatiga) behandelt in zijn artikel getiteld „njoewoen timbangan” in dit nummer de gedeeltelijke intrekking van den duurtetoeslag, welke naar zijn meening met het oog op de door hem vrij hoog genoemde prijzen der levensmidde!en voor de Inlandsche ambtenaren zeer bezwarend is, want in de normale tijden zouden zij reeds moeilijk toekomen. Er komt nog bij—aldus schrijver—dat die arme arbeiders thans belasting moeten betalen.

Overgaande tot de bespreking van den toestand van den kleinen man, geeft schrijver als zijn meening te kennen, dat Kromo's welvaart eer achter- dan vooruit gaat, zijns inziens veroorzaakt door de verhoogde belastingen en de intrekking der regeling, waarbij vergunning wordt verleend tot ontginning van woeste gronden, ter vermeerdering van de levensmiddelen op Java, welke naar schrijvers meening door de Regeering naar 't schijnt alleen noodzakelijk wordt geacht in tijden van voedselschaarschte.

Aan het slot van zijn artikel verklaart schrijver medelijden te hebben met de slachtoffers van de „bezuiniging” en „malaise” waarop hij de vraag doet volgen, wat B. O. in de door hem besproken zaken reeds gedaan heeft en nog zal doen.

MOECHAMMADIJAH.

Het bestuur van de vereeniging „Moechammadijah” maakt in dit nummer bekend, dat er in dit jaar in het „weezengesticht” van deze vereeniging 15 kinderen kunnen worden opgenomen van den leeftijd boven de 6 en beneden de 10 jaren.

DARMO-KONDO

Van 3 en 6 Januari 1923, Nrs. 1 en 2.

OM TE ONTHOUDEN.

Onder dit hoofd komt in het nummer van 3 Januari j.l. een lang hoofdartikel van de redactie voor, waarin actueele onderwerpen t.w. de Staatsherziening van Indië, de bezuiniging en het onderwijs, en de koersverandering van het Volksraadslid R. Kamil worden behandeld.

Betreffende de eerstbedoelde aangelegenheid zegt het blad o.a. dat het succes daarvan, zooals te verwachten, verzekerd is, gezien de samenstelling van den huidige Volksraad, waarin de recht-sche partijen de overhand hebben.

Aangaande het tweede onderwerp, uit het blad zijn teleurstelling, dat de Directeur van Onderwijs op de desbetreffende vragen van de B.O.-voormannen in den Volksraad, volgens het blad onbevredigend antwoord heeft gegeven. De redactie vreest voor de mogelijkheid dat de Regeering onverwachts met voor het onderwijs zeer fnuikende maatregelen zal komen.

Ten slotte behandelt het blad het niet meegaan door den heer R. Kamil met den P.E.B., waarbij de redactie deze daad van bedoeld Volksraadslid in bescherming neemt en verschillende gronden aanvoert om aan te toonen, dat die handeling gerechtvaardigd is.

P. E. B -ACTIE TEGEN Dr. RADJIMAN?

Dit nummer bevat een bericht als zou in verband met de houding van het volksraadslid Raden Kamil ten opzichte van den P. E. B. de Bandoengsche P. E. B.-propagandist Padmawiganda voortgaan Dr. Radjiman (R. T. Widiodiningrat), het nieuw gekozen door de bedoelde vereeniging gecandideerde doch nog weifelende Volksraadslid, zwart te maken, waarop de redactie een waarschuwing aan de Inlanders laat volgen om behoedzaam te zijn en den P. E. B., die door haar „suiker-dronken” wordt genoemd, in al zijn doen en laten goed in het oog te houden.

EEN JAVAANSCH COMPONIST.

Het blad begroet in dit nummer den terugkeer van R. M. Soerjopoetro, in Nederland, in wien men een toekomstigen componist ziet, zulks naar aanleiding van diens pogingen in Nederland om de Javaansche muziek te moderniseeren.

NIEUW BLAD.

Uit Buitenzorg wordt bericht ontvangen als zou men op die plaats van plan zijn een Inlandsch weekblad getiteld „Api Neraka” onder redactie van „Malékat Maoet” (doodsengel. — Rapp.) uit te geven, met een door middel van de uitgifte van aandeelen à f 10— bijeen te brengen kapitaal van f 100.000.—

HET LOT VAN DEN INLANDER.

In het nummer van 6 Januari j. l. schrijft „Tjongdong tjampoer” een artikel, waarin hij zegt te constateeren, dat het lot van den Inlander in het algemeen en den Javaan in het bijzonder eer deerniswekkend dan benijdenswaardig is, aangezien men, naar zijn meening, ongestoord voortgaat den Javaan voor alles wat leelijk is uit te maken, het Indische burgerschap voor den Javaan vrijwel niets beteekent, en eventueel verzet tegen de vreemde heerschappij bij gebrek aan kennis, moed, wapens enz. vruchteloos zal zijn.

Aan het slot wekt schrijver de volksleiders op, om de Inlandsche beweging langs goede banen te leiden.

K A O E M - M O E D A

Van 27 t/m 30 December 1922, Nrs. 279 t/m 300.

ONDERWIJZER OF OPVOEDER.

Naar aanleiding van hetgeen de „Perniagaan” van 22 en 23 December schreef over een Europeeschen onderwijzer aan een Holl. Chineesche school te Bandoeng, wordt in een artikel onder bovenstaand hoofd o. m. gezegd dat, behalve de „Perniagaan,” ook steller dezès de hoop koestert, dat bedoelde onderwijzer, die den naam van diens Europeesche collega's bezoedeld heeft, zijn verdiende straf zal krijgen, opdat zulks tot voorbeeld zal strekken aan zijn collega's en ook opdat het vertrouwen van het Chineesche publiek in de Europeesche onderwijzers niet wordt geschokt.

In het nummer van 2 Januari wordt het bericht opgenomen, dat voornoemde onderwijzer B. tegen gemeld artikel een klacht bij den Off. van Justitie heeft ingediend.

PIJL- EN BOOGSPEL.

Buiten verantwoordelijkheid der redactie wordt een stuk opgenomen van Mary Javaman, houdende een breedvoerige uiteenzetting, dat het pijl-en-boogspel, zooals dat in Bandoeng wordt beoefend, niet tot de kunst behoort, maar een verpoozing is.

„SEBA-DESA" IN BANTAM.

Opgenomen wordt een ingezonden stuk van Har., waarin hij — naar aanleiding van het feit, dat men in Rangkasbetoeng als gevolg van het opmeten van erven der aan den grooten weg gelegen woningen nu eens in den waan verkeert, dat er oorlog zal komen, dan weer, dat er een electrische tramweg zal worden aangelegd enz. — de wenschelijkheid betoogt, om de „seba-dessa" (dessa-vergadering) aldaar weder in te stellen, opdat het volk zodoende kan worden voorgelicht.

DE S. I. EN DE MESDJID TE BANDOENG.

Met betrekking tot het artikel van een der leden van het Mesdjid-Comité (zie I. P. O. No. 52/'22 blz. 582), waardoor zoowel het bestuur als de leden der Bandoengsche S. I. in een minder goede stemming zouden zijn geraakt, wordt in een ongeteekend stuk onder bovenstaand hoofd ter nadere toelichting o. m. verklaard, dat het gezegde van voornoemd Comité-lid, n. l. dat de S. I. zich niet met de Mesdjid behoeft te bemoeien, slechts doelde op de oprichting van het comité, en zijn werk der reparatie.

NAAR HET HEILIGE LAND.

Geplaatst wordt een ingezonden stuk van Har., waarin hij, opkomende tegen het artikel van Tjermat over hetzelfde onderwerp (zie I. P. O. No 51/'22 blz. 534), in den breede verklaart, dat men naar Mekkah gaat niet alleen met het doel om zich geheel en al van de godsdienstplichten te kwijten, maar ook om zijn blik te verruimen.

Verder deelt schrijver mede vernomen te hebben, dat door het bestuur der Bataviasche vereeniging: Sarekat Sech Hadji Fi Midami'lanan, bestaande uit Hadji Arsad als voorz., Hadji Malkah als ondervoorz., Hadji Misbach als comm., Kiai Alinta als adviseur en den heer Goenawan als secr., op verzoek van de sjehs in Pekalongan, den 25sten December '22 een openbare vergadering werd gehouden ten huize van Hadji Moekti in de desa Kasimbang, onderdistrict Boearan (Pekalongan), onder leiding van den heer Goenawan en bijgewoond o. a. door den Patih, de assistent-wedono's van Tirta en Boearan en den mantri-politie.

Nadat het doel der vereeniging was uiteengezet, werd door den heer Goenawan de raad gegeven om geen gebruik te maken van andere schepen dan die der maatschappijen „Nederland” en „Oceaan” en van de Rotterdamsche Lloyd, aangezien de afvaart dezer schepen steeds met zekerheid geschiedt.

Tenslotte werd overgegaan tot het oprichten van een kring te Pekalongan, als president waarvan Hadji Abdoellatip van de desa Kepoeh, onderdistrict Boearan, zou zijn opgetreden.

In het nummer van 3 Januari komt een ingezonden stuk voor van „Moeslim”, die zegt dat in bovenstaand artikel van Har. vele punten zijn, welke niet met den qor'an overeenkomen, waarop schrijver dan in den breede verklaart dat, aangezien het niet in de bedoeling van den Profeet Mohammad gelegen heeft, om de menschen op financieel gebied achteruit te laten gaan, degenen, die zich ter bedevaart wenschen te begeven, financieel krachtig behooren te zijn, terwijl men volgens schrijver niet naar Mekkah moet gaan alleen maar omdat de godsdienst het voorschrijft, doch om den Islamietischen vriendschapsband te versterken. Wanneer de Moslims—vervolgt hij—hun houding niet veranderen, alsmede de koers, die door den godsdienst heet bevolen te zijn, wat heelemaal niet waar is, dan zullen zij ongetwijfeld achteruitgaan, tot armoede vervallen, enzovoort.

De redactie geeft in een noot eene berekening van men in Mekkah alzoo heeft uit te geven, waarop zij de aandacht der Mekkah-gangers vestigt.

Van 1 t/m 6 Januari 1923, Nrs. 1 t/m 5.

DE OUDE LAMPONGSCHE 'ADAT.

Onder het hoofd: „Kalianda” geeft Si Lampong een artikel, waarin hij zegt het te betreuren, dat de oude 'adat in de onderafdeeling Kalianda nog steeds in zwang is. Schrijver noodigt zijn rasgenooten uit, om daarmede te breken en mede te gaan met den tijd van vooruitgang.

In een noot zegt de redactie o.a. dat deze uitnoodiging van zeer groote waarde is en daaraan gevolg dient te worden gegeven.

DE KAOEM-BOEROEH IN DEN MALAISE-TIJD.

In het nummer van 4 Januari komt als hoofdartikel een stuk voor van Har., waarin hij—na een beschrijving van het leven der landbouwers, handelaren en werknemers te hebben gegeven—de kaoem-boeroeh den raad geeft, om in den huidigen tijd van bezuiniging alles wat weelde is af te schaffen en, evenals de landbouwers, zuinig te leven.

OVERPLAATSING.

Naar aanleiding van het plan, om den heer Ardjawinangoen, assistent-wedana van Menes, bij wijze van straf voor den door hem aan den president van de S. I. te Menes gerichten brief, houdende eene uitnoodiging om met het Bestuur samen te werken (zie I. P. O. No. 50/22 blz. 486/7), naar Koempaj (Rangkasbetoeng) over te plaatsen, terwijl hij aangemerkt wordt als „een ambtenaar, die zonder hulp van de S. I. niet in staat is, om de onderafdeeling Menes te besturen”, wordt in een artikel onder bovenstaand hoofd o.m. gezegd, dat de heer Ardjawinangoen bedoelde uitnoodiging niet voor zijn eigen voordeel gedaan heeft maar ze beschouwd heeft als plicht van een bestuurshoofd dat—ingevolge den eed, afgelegd bij de aanvaarding zijner betrekking—zorgen moet voor de rust en het welzijn van het volk.

Daarom gaat het volgens schrijver niet aan, om den heer Ardjawinangoen die voor zijn goede verdiensten in Tjarita, Tjipeutjang en Bandjarwangi eigenlijk beloond had moeten worden, op die manier te straffen. Deze ambtenaar heeft de hulp van de S. I. te Menes immers ingeroepen niet omdat hij niet in staat was zijne werkzaamheden zelf te verrichten, doch om de bewoners van Menes, waarvan de meesten zich bij de S. I. hebben aangesloten, op het een en ander te wijzen.

NERATJA

Van 3 t/m 9 Januari 1923, Nrs. 2 t/m 6.

VRIJHEID VAN GEDACHTENUITING.

Het nummer van 3 Januari begint met een lang hoofdartikel van „Een Mohammedaan” waarin hij het heeft over de gelegenheid om gedachten te uiten en het woord te voeren. Hij doet dit naar aanleiding van het geval van de vergadering der S. I. te Pekalongan waar de kwestie van hadji Asnawi met eenige voorstanders van de vereeniging Mohammadijah zou worden behandeld. Schrijver zet de geschiedenis uiteen, deelt mee, dat Hadji Asnawi op eenige vergaderingen opgekomen is tegen Mohammadijah omdat hij deze vereeniging verweet in strijd met de voorschriften van den Islam te handelen. Op het Al Islamcongres te Cheribon werd de zaak bijgelegd en duidelijk gemaakt dat Mohammadijah dit niet had gedaan en thans zou op de openbare vergadering te Pekalongan de kwestie nader besproken worden omdat de gemoederen ter plaatse in deze materie nog niet tot rust waren gekomen ook na het congres van Cheribon. Evenwel werd door den Assistent-Resident van Pekalongan slechts ver-

gunning gegeven tot het houden van de openluchtvergadering onder voorwaarde dat hadji Asnawi er niet over godsdienst zou spreken. Dat verbod heeft het bestuur der plaatselijke S. I. aanleiding gegeven nadere inlichtingen te vragen bij den Assistent-Resident die verklaarde dat het verbod was gegeven op verzoek van den Adviseur voor Inlandsche zaken omdat men vreesde dat hadji Asnawi dingen zou zeggen die zijn tegenstanders pijnlijk zouden treffen.

Schrijver gaat geheel accoord met de kritiek op deze beslissing door den heer Tjokroaminoto op de vergadering gegeven, op welke bijeenkomst hij vanwege de billijkheid nu ook aan Mohammadjah geen gelegenheid wilde geven haar standpunt uiteen te zetten. De heer Tjokroaminoto betoogde dat het verbod niet gewenscht was geweest op grond dat men had moeten concludeeren dat het niet vergund was om over den godsdienst te spreken en aangezien het toch door het Regeeringsreglement toegelaten is over alle zaken te spreken die men wil voorbrengen, zoodat nu de indruk gewekt is geworden dat de Islamietische godsdienst gehinderd wordt. Wanneer voorts gevreesd werd dat een spreker door zijn woorden de openbare orde zou verstoren had men wel mogen vertrouwen dat de heer Tjokroaminoto, die de vergadering zou leiden, dien spreker bijtijds het woord zou hebben ontnomen terwijl er bovendien toch vertegenwoordigers van het bestuur en de politie aanwezig waren.

Schrijver gaat accoord met de goedkeuring die de vergadering aan de uiteenzettingen van den heer Tjokroaminoto hechtte, vindt eveneens de opvatting van den Assisten-Resident bekrompen, maar is tevens van oordeel dat zulk een houding van een autoriteit niet bevorderlijk is voor het vertrouwen van het Mohammedaansche volk in Indië in de vrijheid van godsdienst welke door de wet wordt gewaarborgd. Dit moge door de Regeering aandachtig worden overwogen, aangezien in dezen tijd van reactie de algemeene volksbeweging in kracht toeneemt, heel de Islamietische wereld in actie is en de Indische Islamietische wereld streeft naar verdieping van het Islamietisch karakter.

HET C. S. I.-CONGRES.

In het nummer van 3 Januari komt het volgende communiqué voor van het Dagelijksch Bestuur der Centrale Sarekat Islam;

„Aangezien de heer Tjokroaminoto vertrouwt dat zijn voorstel om een Partij S. I. op te richten door het Congres zal worden aangenomen, met opheffing dan wel met voortzetting van de vereeniging Centraal Sarekat Islam, terwijl er reeds door verschillende plaatselijke S. I.'s een Partij S. I. wordt in het leven geroepen, zal hij onder eigen verantwoordelijkheid medio Januari een blad uitgeven als orgaan van de Partij S. I. met dezen naam.

Het blad zal geschreven worden in het Maleisch en zoo noodig artikelen plaatsen in het Javaansch, Soendaneesch en Madoereesch. Het zal in den beginne eens in de tien dagen verschijnen en vaker, al naar het vooruit gaat. Voorloopig zal de leiding van de redactie berusten bij den heer Tjokroaminoto terwijl de administratie zal worden gevoerd door den heer Malikoelkamdi Soerjosasmojo, vroeger redacteur van het blad „Islam Bergerak”, die evenals de heer Tjokroaminoto te Kedoengdjati woont.

Het orgaan zal in de eerste plaats bestemd zijn om de stem te worden van de Partij en de strijdplaats van de Partij en van de actie der S. I., verder zal het de richting en het streven van de partij toelichten en van de S. I.-actie. Het orgaan zal zeer geschikt zijn als een cursusboek voor de leden der Partij S. I., in de eerste plaats voor de leiders op de verschillende plaatsen. Natuurlijk zal uitvoerig plaats worden verleend aan artikelen over en berichten omtrent de Islamietische beweging in heel de wereld, omtrent de plaatselijke S. I.'s en de op socialistischen grondslag staande arbeiders- en landbouwersvereenigingen.

Wanneer op het Congres het orgaan als zoodanig zal zijn aanvaard, zal het aan Partij S. I. of de Vereeniging Centraal S. I. worden overgegeven.

Het Congres der C. S. I. zal plaats hebben van 17 tot 21 Februari aanstaande te Madioen en het programma daarvan zal worden opgenomen in het orgaan dat vermoedelijk den 15den Januari zal worden rondgezonden. Deze korte kennisgeving bedoelt een en ander spoedig bekend te maken in de S. I.-wereld voornamelijk aan de besturen der plaatselijke vereeniging, opdat die spoedig het benodigde kunnen in orde brengen. Ook zal in het orgaan de reden en toelichting van voorstel der oprichting van een partij worden opgenomen.

Het komende congres zal vermoedelijk druk worden bezocht, in de eerste plaats in verband met de bespreking van het voorstel tot oprichting der partij en van een voorstel van een locale S. I. om de partijdiscipline op te heffen ten aanzien van de P. K. I. Bericht werd vernomen, dat de plaatselijke S. I. Semarang minstens 15 afgevaardigden zal zenden, de S. I. Soerabaia niet minder dan 6 officieele vertegenwoordigers, terwijl velen nog van plan zijn op eigen kosten te komen; de S. I. Kediri en vele andere locale vereenigingen daar uit de buurt willen niet achterblijven terwijl van de locale Toeban die gezegd kan worden nog te slapen, ongeveer 9 personen op eigen kosten komen zullen. Over de partijoprichting zal de heer Tjokroaminoto minstens drie uren lang spreken.

Moge het resultaat voor de Indische volksbeweging mooi zijn.

(In de *Sinar Hindia* van 8 Januari wordt door het Dag. Bestuur der S. I. Semarang ten sterkste tegengesproken de beweging dat

deze S.I. 15 afgevaardigden naar het Madioesche congres zenden zal. Er is nog niets in dien zin besloten.)

Programma Congres.

In het nummer van 8 en 9 Januari komt het programma van het aanstaande Congres reeds voor, het verscheen eveneens in andere Inlandsche bladen.

Vrijdag 16/17 Februari, van 8—12:

Vergadering Bestuur C. S. I.

Onderwerpen van bespreking:

- a. Huishoudelijke vereenigingszaken.
- b. Belangrijke voorstellen van het Dagelijksch Bestuur als:
 1. Op te richten een Partij S.I. en de vereeniging C. S. I. op te heffen dan wel voort te zetten;
 2. is het in verband met voorstel 1 noodig, om het voorstel van enkele plaatselijke S.I.'s te bespreken dat ten doel heeft de partijdiscipline voor de P.K.I. op te heffen?
 3. het houden van een Inlandsch Landbouwcongres zoo mogelijk in dit jaar te bevorderen.
 4. enzovoort.

Zaterdag 17 Februari, 8 uur des voormiddags:

Bestuursvergadering C. S. I.

Onderwerpen van bespreking:

- a. Voortzetting van de bespreking der voorstellen van den vorigen dag.
- b. Stellen van kandidaten voor het hoofdcomité van de Partij S.I. of voor een nieuw bestuur der C. S. I. Kandidaten zullen trouwe S.I.'ers moeten zijn, geen personen die lid van een andere vereeniging of politieke partij zijn.
- c. enz.

Zaterdag, 17 Februari van 1 tot half 6 in den vooravond:

Zoo noodig vergadering C. S. I.

Bespreking van allerlei zaken in verband met het Congres.

Zaterdag, 17 Februari:

Ontvangst van congressisten en gasten.

Bij de aankomst uit het Westen van de treinen van tien uur, 4.45 en 5.41 en die uit het Oosten van 12.57, van 4.41 en 6.24 zullen aan het station te Madioen afgevaardigden van het congrescomité gereed staan om de congressisten en de gasten te ontvangen, inlichtingen en hulp te verschaffen. Ze zullen door een gemakkelijk waar te nemen kenteeken te onderscheiden zijn.

Zaterdagavond 17 Februari, 8 $\frac{1}{2}$ tot 12 uur:

Openbare vergadering.

- a. Tusschen half acht en half negen zal het secretariaat de

geloofsbrieven van de afgevaardigden der plaatselijke vereenigingen ontvangen en der andere vereenigingen.

b. Om half negen zal het congres worden geopend door den voorzitter Tjokroaminoto.

c. De vergadering wordt geleid door hadji Salim of een ander. De heer Tjokroaminoto licht het voorstel tot oprichting eener partij toe, zal ongeveer drie uren spreken.

Zondag, 18 Februari:

van 9 uur des voormiddags tot 1 uur.

Openbare vergadering.

a. Leider der vergadering is hadji Salim of een ander. Zoo noodig voortzetting van het voorstel-Tjokroaminoto over de partij.

b. De heer Tjokroaminoto zal de organisatie der partij uiteenzetten en aard en verhouding van de partij ten aanzien van de C. S. I., zoo deze zal blijven bestaan, en tegenover de plaatselijke S. I.'s.

c. Bespreking van het voorstel van het Dagelijksch Bestuur voor het houden van een Inlandsch Landbouwcongres. Men wenscht het congres niet op politiek gebied te doen treden maar het zal een economisch en agronomisch karakter hebben.

Bespreking van het voorstel van het Dagelijksch Bestuur om een klemmend verzoek te richten tot de Regeering om afwijzend te beschikken op een verzoek van de Handelsvereeniging Amsterdam om concessie voor de oprichting van een suikerfabriek met 3000 bouws aanplant in de afdeeling Djember.

Zondagavond 18 Februari van 8 $\frac{1}{2}$ tot 11 $\frac{1}{2}$ uur:

Openbare vergadering.

Leider van de vergadering Tjokroaminoto, onderwerpen van bespreking:

a. Zoo noodig voortzetting van de bespreking der voorstellen van des morgens.

b. Uiteenzetting van den toestand der vereeniging S. I. Wadodya Oetama, die op verschillende plaatsen is opgericht en al duizenden leden telt.

c. Verslag omtrent het Al Islam-congres en van de te Cheribon genomen besluiten. Verwacht wordt dat het Congres zich daarmee accoord zal verklaren.

d. Bespreking van het voorstel der locale S. I.'s Pasoeroean, Madioen en andere om aan de Regeering verlaging der landrente te vragen.

Maandag, 19 Februari, 9 uur des voormiddags tot 11 $\frac{1}{2}$ uur:

Openbare vergadering.

Leider Tjokroaminoto. Bespreking van voorstellen der plaatselijke vereenigingen aan de Regeering of aan bevoegde autoriteiten. De noodzakelijkste zullen uitgekozen worden, zooals:

1. Locale S. I. Madioen.
 - a. Verzoeken om alle belastingen te verlagen.
 - b. Verzoeken de regelingen der pestbestrijding te doen verdwijnen.
 - c. Verzoeken om bij huwelijken de bruid niet te moeten brengen voor den assistent-wedono of wedono.
 - d. Verzoeken om het schoolgeld niet te verhoogen.
 - e. Verzoeken aan de Regeering de tarieven voor spoor en post te verlagen.
 - f. Verzoeken om van Overheidswege de prijsverhooging van noodzakelijke levensbehoeften tegen te gaan.
 - g. Verzoeken om aan suikerfabrieken contracten van 21 jaren duur te sluiten.
 - h. Verzoeken om boschgronden die al buiten het boschwezen staan ten spoedigste voor bewerking aan de Inlanders af te staan.
 - i. Aan de arbeiders elken Vrijdag van elf uur des voormiddags af vrij te geven en elken Islamietischen feestdag.
2. Locale S. I. Pasoeroean.
 - a. De Regeering schaffe het hoofdgeld van f 1 af.
 - b. De Regeering bepale dat de huurcontracten met de suikerfabrieken worden opgemaakt in een taal die bekend is aan de verhuurders.
 - c. De Regeering trekke het recht van de suikerfabrieken om contracten van zes jaren en langer te sluiten in en verbiede het geven van premiën aan desahoofden.
 - d. De Regeering geve godsdienstonderwijs in alle gevangnissen, kazernes, enzoo voort.
3. Locale S. I. Kediri.
 - a. De Regeering zie af van het terugvorderen van de voorschotten voor woningverbetering omdat men niet in staat is die terug te betalen.
 - b. Er worde geen schoolgeld geheven op de lagere scholen omdat het volk al zooveel heeft te betalen.
 - c. Men passe de personeele belasting niet toe op de Inlanders zoolang zij nog geen zelfde politieke rechten hebben.
 - d. De Regeering verbiede het samenleven met een vrouw buiten huwelijk.
4. Locale S. I. Buitenzorg.
 - a. Op elk station en bij elke halte zij een kamer en water voor degenen die er willen sembahjang.
 - b. De Regeering kome tegemoet aan de bezwaren van de opgezetenen van door het Land teruggenomen particuliere landerijen als daar zijn over de grondbelasting, hout kappen enz.
5. Locale S. I. Garoet.
 - a. De Regeering schaffe alle vrijstellingen van heerendienst af.
 - b. In de huurcommissies worden particuliere leden opgenomen.

6. Locale S. I. Toeban.

- a. De Regeering verlage de belasting.
- b. De Regeering make een regeling om tegemoet te komen aan de bezwaren van de desalieden ten aanzien van verschillende regelingen van het Boschwezen als het halen van sprokkelhout, het dragen van een arit, enz.

7. Locale S. I. Ngandjoek.

- a. De Regeering verandere den schooltijd in de desascholen en stelde dezen op des avonds, opdat de kinderen des morgens de ouders met het werk kunnen helpen.
- b. Het bouwtoezicht vergunne het gebruiken van bamboe als bouw materiaal.

- c. De huwelijksbriefjes worden vrijgesteld van zegel.

8. Locale S. I. Trogong.

De Regeering schaffe de verplichting van de desaronde-diensten af.

9. Locale S. I. Bandjarnegara.

- a. Het Congres protesteere bij de Regeering tegen het voor-nemen om de onderwijsbegrooting te verlagen en scholen af te schaffen.

- b. De C. S. I. vrage de Regeering waarom brieven van de S. I. aan de bevoegde autoriteiten niet worden beantwoord.

10. Locale S. I. Bandjermasin.

- a. De wensch worde geuit dat de gemeenteraad worde afgeschaft.
- b. De heerendienst-vergoeding worde vastgesteld op een betaling van f 6 in vier termijnen te voldoen.
- c. Verzoeken om in de commissie voor den belastingaanslag ook particulieren zitting te doen nemen.

II Locale S. I. Samarinda.

- a. De Regeering verbiede aan vreemdelingen gronden die het eigendom zijn van Inlanders te koopen ook al is daarop een titel van eigendom gekregen.

- b. Op Borneo worde de pandhuispacht vervangen door den gouvèrnements pandhuisdienst.

- c. De Regeering schaffe den heerendienst af en vermindere de bedrijfsbelasting.

- d. De wensch worde geuit dat in Samarinda geen Gemeen-teraad zal komen.

Dinsdag, 20 Februari des voormiddags 8 $\frac{1}{3}$ uur tot 1 uur:
Laatste vergadering.

- a. Verschillende huishoudelijke aangelegenheden.

- b. Voorstellen betreffende de organisatie der Partij S. I.

- c. Bespreking van het voorstel van Madioen en Ngandjoek om de partijdiscipline voor de P. K. I. af te schaffen. Over het algemeen wordt in de S. I.-wereld krachtig om handhaving van

de partijdiscipline gevraagd. Op een besloten vergadering moge worden besloten of het bedoelde voorstel zal worden afgehandeld in een besloten dan wel in een openbare vergadering. De bedoelde S. I.'s mogen in besloten vergadering de grondslagen der P. K. I. en het communisme uiteenzetten.

Des avonds 8½ tot 1 uur:

Openbare vergadering.

a. Zoo noodig bespreking van het voorstel tot intrekking der partijdiscipline ten aanzien van de P. K. I.

b. Bespreking van de actie der Radicale Concentratie ten aanzien van de vrijheid van beweging, de bezuiniging en de regelingen die de behoeften van het volk benadeelen. (toelichting wordt verwacht van het Bestuur der Radicale Concentratie.).

c. Andere zaken van algemeen belang.

d. Sluiting van het Congres door den Voorzitter.

Kedoeng Djati, 6 Januari 1923.

Voorzitter Centraal S. I.

O. S. Tjokroaminoto.

DE VAKBONDEN-FEDERATIE.

Een werknemer schrijft in het blad van 6 Januari een hoofd-artikel over de vraag of de vakbonden-federatie wel een hechte eenheid kan blijven. Hij zet uiteen dat vakbonden ten doel hebben de verbetering van de positie der vakgenooten en soms ook de algemeene opheffing van den werknemer. Zij hebben, zooals hier, niet ten doel strijd te voeren en staken is slechts hun laatste middel. Nu is dat staken mogelijk voor wie er het recht toe hebben, zooals voor de particuliere werknemers, maar voor personeel in gouvernements dienst als bij de politie en bij de sporen staat de zaak anders, als dienaren tegenover de overheid in het algemeen belang werkzaam, mogen zij niet staken. Voor ander gouvernements personeel is het nog de vraag. Nu vreest schrijver dat dergelijke verschillen zouden kunnen leiden tot scheiding in de federatie en al hoopt hij dat de federatie hecht zal kunnen blijven, als er scheiding mocht plaats vinden, hoopt hij dat deze langs vredelievenden weg zal gaan.

In het nummer van 6 Januari komt de „Neratja” op tegen hetgeen de „Sinar Hindia” aan het adres van de „Neratja” heeft geschreven (Overzicht I bladzijden 22 e. v.) en verwijt aan de Sinar Hindia dat zij en de Semarangsche S. I. de eenheid in de S. I. verbreken en haalt daarbij voorbeelden aan van dien wil om te verdeelen.

C. S. I. EN EEN SUIKERCONCESSIE.

In hetzelfde nummer wordt een mededeeling opgenomen van den heer Tjokroaminoto aan het blad gericht waarin hij in den breede uiteenzet dat het in het nadeel van de bevolking van het district Poeger in het Djemberische zou wezen wanneer de Regeering vergunning gaf aan de Handelsvereniging Amsterdam om daar een nieuwe suikerfabriek op te richten. Het zou bovendien in het nadeel zijn van de cultuur van voedingsmiddelen die de bevolking zoozeer noodig heeft. Schrijver zet met cijfers uiteen hoe de opbrengst van den grond aan padi al achteruit is gegaan en hoe de gronden daar in dat district juist zoo vruchtbaar zijn en geschikt voor padicultuur. Vooral waar men weet dat de Handelsvereniging Amsterdam bijzonder kapitalistisch is, mag men verwachten dat het levensbestaan van de landbouwers door zulk een concessie zou worden vernietigd. Schrijver verwijst naar het aanstaande C. S. I.-congres, waarop deze zaak zal worden behandeld en hoopt op instemming met een protest tegen de concessie van andere vereenigingen die in deze dezelfde richting hebben als de S. I.-beweging.

DE INLANDSCHE BEWEGING.

In het nummer van 6 Januari wordt van de hand van den journalist Tjondrokoesoemo een artikel opgenomen waarin deze erkent wat door den Minister van Koloniën is gezegd over de stilte in de Inlandsche beweging verleden jaar, maar tracht aan te toonen dat de stilte niet—zooals Z. E. zeide—een gevolg was van gemis aan vrouwen in de leiders, ook niet oorzaak had in eigen boezem, maar inderdaad het gevolg was van ingrijpen van buitenaf en van de overmacht van de overheid. Schrijver wijst er op dat de S. I. stil was omdat de leider preventief was gevangen gezet, dat de partij van Semaoen dezen leider eenigen tijd moest missen omdat hij op reis heette te zijn, terwijl Boedi Oetomo door de razernij van Zentgraaff in moeilijkheden geraakte. Verder had het vergaderverbod voor de vorstenlanden invloed op de uitingen van de actie.

VOLKSLEIDERS.

„Schorpioen” schrijft in het nummer van 6 Januari nog eens over hetgeen hij in een vorig nummer heeft verteld omtrent het onbehoorlijk optreden van een wedana en assistent-wedana in het Cheribonsche (Overzicht 52 bladzijde 598). Hij vertelt dan dat het bericht groot succes heeft gehad en de Regent er kwaad over werd terwijl naar alle kanten gezocht is naar den schrijver. Tegenover iemand dien hij liet roepen heeft de betrokken assistent-wedana ontkend het plan te hebben gehad de vrouw van

den hadji tot bijvrouw te nemen, hij had alleen maar eens na een ronde willen helpen.

DE BALINEEZEN EN HUN GODSDIENST.

Naar aanleiding van een vroeger artikel over het onderwerp geeft I. Toewalen een, in het derde blad opgenomen, oproep aan de Balineezen om hun godsdienst, die gevaar loopt door onverschilligheid en door het geheimzinnig-doen van de „perandda“-kaste, terwijl er reeds vele Hindoes Mohammedaan worden, om den godsdienst beter ter harte te nemen en te bevorderen.

OORLOG IN DE HEDJAZ.

In het nummer van 9 Januari wordt met groote letters meege-deeld dat volgens een bericht in de „Doenia Islam“ de voorman Idrisi van Jemen met een sterke troepenmacht een aanval deed ten Zuiden van de Hedjaz. De vorst van de Hedjaz zond troepen om hem tegen te houden. „De Islam strijdende tegen den Islam voor de belangen van de Engelschen“. De landgenooten, zegt het blad, die ter hadj willen gaan, mogen dit ter harte nemen, ze mogen zich den oorlogstijd herinneren en de moeilijkheden die de hadjis toen in het heilige land hebben ondervonden. Ze mogen bedenken welke moeilijkheden hun wachten als ze naar een land trekken waar oorlog is.

In de „Doenia Islam“, nummer 1 van 5 Januari, raadt de heer Salim aan dit jaar niet ter bedevaart te gaan.

SINAR HINDIA

Van 4 t/m 9 Januari 1922, Nrs. 3 t/m 6.

HET BOEDHISME IN DIENST VAN HET KAPITAAL.

Onder het hoofd „Het Boedhisme door de kapitalisten gebruikt als werktuig ter verdrukking“ komt als hoofdartikel in het nummer van 8 Januari voor een door „Lid S.I. Blora“ gezonden stuk van ongeveer den volgende inhoud.

Meermalen reeds is van onze zijde een uitvoerige beschouwing gegeven over de richting der Indische onderwijs-politiek; het is dus niet noodig er verder over uit te weiden, wij willen hier enkel er op wijzen, dat de richting dier onderwijspolitiek in 't kort is:

1. de Inlanders op te leiden tot lagere-klasse arbeiders ten dienste van het vreemde kapitaal, dat in Indië gekomen is om winsten te vergaren en, als die groot genoeg geworden zijn, naar het eigen (vreemde) land weg te voeren.

2. de Inlanders opleiden tot lagere-klasse menschen, gedweë dienaaren;

3. verzwakking van het nationalistisch voelen, van godsdiensten en liefde voor de taal, met als gevolg dat schade wordt gedaan aan het menschelijk gevoel.

Schrijver betoogt verder, dat „bij de materieele opvoeding, d. i. de school-opleiding die gericht is op de vorming van lagere arbeidskrachten en reeds sedert langen tijd onbepaald wordt gegeven, thans—of sedert kort—ook de practijk wordt toegepast van loswerking van de (nationale) gevoelens. En al waren er in dat schoolonderwijs reeds elementen aanwezig voor die loswerking van de nationale gevoelens — welke loswerking moet uitloopen op bederf van het mensch-zijn en op klein-houding van den mensch — vroeger was het maar theorie, waarvan nu de practijk moet worden toegepast.”

In den Volksraad — vervolgt schrijver — heeft men er reeds een voorproefje van gehad, dat de kapitalistenpartij, of wellicht de Regeering zelve —, reeds de intentie heeft, de Inlanders van den Islam te brengen tot het Christendom. Een beroep doet schrijver in dit verband op de vereenigingen B. O., P. G. H. B. en S. I.:

Op B. O., de vereeniging van Javaansche-nationalisten, om te waken tegen alles wat leiden kan tot een verzwakking van de nationale gevoelens, de Javanen verwijdt van de Javaansche cultuur en nader brengt tot het Europeaanschap. Hij verwijt B. O., dat de vereeniging zich niet verzet tegen de vervanging van het Javaansche letterschrift door het Latijnsche, ja zelfs, dat de B.O.-voorman Dwidjosewojo, op een te Soerabaja gehouden B.O.-congres, die vervanging bepleit had, hetgeen nog een berisping van den heer van Hinloopen Labberton had uitgelokt; en voor de handhaving van het Javaansch op de H. I. S. was B. O. evenmin in de bres gesprongen. Wat is het nut van het leeren van Hollandsche wijsjes en de verwaarloozing der Javaansche zangkunst? vraagt schrijver, die B. O. verder verwijt dat de vereeniging zich niet verzet tegen die „verdunning” van het Javaansch nationalisme en steeds maar ja zegt op de handelingen van de regeering waarbij de sana-partij naar voren geschoven en de sini-menschen benadeeld worden.

B. O. speelde volgens schrijver haar diplomatieke rol zoo handig, vooral in den Volksraad, dat men der vereeniging, die inderdaad veel te slap was, kranigheid toedacht; toen de regeering den schijn aannam haar revolutionnair te achten, was het dadelijk: „moendoer mapan, Djanoko neemt een slagvaardige houding aan.” De leus van B. O.: „santoso waspodo hanggajoeh oetomo” (vastberaden en rustig streven naar het schoone) werd opgeborg en voor het „santoso” (vastberaden) kwam „narimo” (onder-

danig), en „moendoer, mas, moendoer” (achteruit, mas, achteruit) — spot-schrijver. Hij besluit zijn kritiek op de houding van B. O. met te beweren dat de vereeniging zich, om zich het air van flinkheid te geven, aan de zijde van de volkspartij schaart telkens wanneer het vooruit vast te stellen is dat die partij in den Volksraad overstemd zal worden, zoo b.v. bij de behandeling van het ontwerp der herziening van de staatsinrichting.

Tot de vereenigingen P. G. H. B. (Algemeene onderwijzersbond) en P. G. B. (Bond van hulponderwijzers) richt schrijver zich met het beroep om, zoo het dien vereenigingen ernst is te streven naar verbetering en voordeel voor het Indische volk, zich schrap te zetten tegen de onderwijs-politiek die afbreuk wil doen aan de standing, de menschelijkheid en het nationaal gevoel der Indiërs, in de eerste plaats der Javanen.

De S. I. ers waarschuwt schrijver tegen de verspreiding der Christelijke leer in Indië; want al zijn de Indiërs zelve bereid en gereed dien godsdienst te verwerpen, de omstandigheid dat er onder de werktuigen van het kapitaal velen zijn die een gouden pet dragen, en een zilveren, en voorts diplomaten, maakt het duidelijk dat hun invloed groot is, in het bijzonder wat betreft de P. E. B.-mensen. En het is derhalve de plicht der Islamieten om allen tezamen zich op te maken voor hunne bestrijding.

Volgens schrijver bestaan de listen der kapitalisten niet alleen in het naar voren brengen van het onderwijs op de Hollandsche zendingscholen, maar wordt nu het Boedhisme tot middel gemaakt om het Islamisme te doen verdwijnen. Het Java Instituut is — zegt schrijver — „een woud geworden waarin zich die grove listen verbergen”, listen echter die door hun grofheid zichtbaar worden. Het Java Instituut is de voorraadschuur van den Javaansch nationalen geest en dit deel van het program van de onderwijs-politiek is het, dat nu moet worden losgewerkt. Het kan niet worden ontkend volgens schrijver, dat in de onderwijspolitiek reeds elementen zitten voor die loswerking of wegvaging van het nationalisme en van het Javanisme, en desondanks zijn er ook nog regeeringsambtenaren en ambtenaren van politieke onderwijsinstellingen, te weten de heer J. Kats en vooral pastoor F. van Lith, die krachtige bemoeienis hebben in het Java-Instituut, terwijl de heer Dr. Hoesein Djadaningrat, Adj. Adviseur voor Inlandsche Zaken, mede een der promotors is. Wat beteekent die inmenging? Heeft het een politieke ondergrond? Natuurlijk, natuurlijk, meent schrijver. Zij zeggen, — vervolgt hij —, dat de bedoeling is de kunst te bevorderen, zij verdraaien het zoo, c'at zij zeggen, dat gestreefd wordt naar wetenschappelijke ontwikkeling, maar: met behulp van de tijdschriften Djowo, Poesoko Djowo, Pandji Poestoko (zegt schrijver), hebben die journalisten ambtenaren van politieke onderwijsinstellingen, de

gelegenheid het Boedhisme te verspreiden, door namelijk de Javaansche kunst in nauw verband te brengen met het Boedhisme; het Boedhisme moet nu worden opgewekt en het Boedhistisch geloof versterkt. Boedha! Boedha! is nu de leus; in alle openbare geschriften vindt men Boedhistische vertellingen.

Schrijver vestigt de aandacht op de door de firma Buning uitgegeven Javaansche Almarak, die naar hij zegt Boedhistische verhalen als volkslectuur inhoudt; de voorkeur wordt steeds gegeven aan werken die Boedhistische lectuur bevatten en waarin afgegeven wordt op den Islam; schrijver noemt de boeken Sjech Sitidjenar en Darmogandoel die in bovenbedoelde almanak zijn opgenomen, verder het boek van Mevr. Fruin-Mees: De Geschiedenis van Java, en van den heer Kats: Pararaton, Babad Pandowo, uitgaven van de Volkslectuur, enz. die, zegt hij, vol zitten met Boedhistische verhalen en den Islam in een slecht daglicht plaatsen, en boeken met een wetenschappelijken inhoud welke de bedoeling heeft de menschen van den Islam te scheiden en het geloof en de liefde der Inlanders voor hun geleerden en de Javaansche helden te verzwakken. Het boek Sjech Sitidjenar spreekt kwaad van de Islampredikers en van den Islamietischen godsdienst, het boek Darmogandoel spreekt van dwaling der Boedhisten die tot den Islam overgingen, terwijl de Pararaton een smet werpt op en de positie verlaagt van Ronggowarsito en andere Javaansche geleerden die in zeer hoog aanzien staan bij de Javanen; de Volksalmanak tast het geloof van de Javanen in het boek Wedotomo aan, waar daarin verklaard wordt dat bedoeld werk niet geschreven is door Mangkoenegoro IV, zooals reeds door de Javanen was aangenomen; de Babad Pandowo doet schade aan het geloof der Javanen door te verklaren dat de wajang niet op Java is ontstaan.

Besluitende, verklaart schrijver dat men het Javaansch nationaal voelen versplinteren wil, opdat de menschen de kluts kwijt raken.

En, wanneer de weg naar het Boedhisme een dwaalspoor blijkt en de Javanen die leer niet zullen omhelzen, zullen zij, daar ook hun geloof in den Islam is vernietigd, menschen worden zonder geloof, . . . en dan komt tenslotte Toean Pastoor om hen te leiden naar het Christendom. Dat is de bedoeling. Maar wij Indiërs, verzekert schrijver, zijn niet stom.

(In een aantekening wordt het verzoek gedaan aan alle Nederlandsche b'aden, in de eerste plaats aan de Islamietische, en aan Boedi Oetomo, om het artikel over te nemen).

In een volgend artikel van denzelfden schrijver (S. I. lid Blora), onder hetzelfde hoofd opgenomen in het nummer van 9 Januari, wordt als inleiding met voldoening geconstateerd dat in alle hoeken van de wereld de gelederen van het Volk zich

mobiliseeren om zich meester te maken van het stuur van de regeering, dat de Volksraad het strijdtoneel geworden is van de volksgelederen tegen die van het kapitaal, maar tevens betreurd, dat die voorvechters van het volk niet zorgen voor de bestending van de middelen ter versterking van de gelederen van het volk, welke de tegenpartij doende is te verzwakken. Schrijver hoopt dat de reorganisatie der gelederen met kracht zal worden ter hand genomen, met het oog op den naar allen schijn hevigen tegenstand welke de vijandelijke partij bieden zal, namelijk door haar politiek van vernietiging van het nationaal gevoel; hier wordt volgens schrijver te weinig acht op gegeven door zijn partijgenooten, omdat er de invloed van wordt onderschat. Hij voor zich vreest, zoo al niet voor de uiterlijke, dan toch voor innerlijke veranderingen van het volkseigen. Een goed voorbeeld ziet hij in de Batavianen, die ofschoon behoorende tot de bevolking van West-Java, zich niet rekenen onder de Javanen of Soendaneezen, doch zich „Selam Betawi” (Batavia-sche Islamieten) noemen. Schrijver spot wat met dien naam, die geen rasgroep aanduidt en bovendien niet juist is omdat de Islam er bij die menschen maar dunnetjes op zit. Bovendien is de taal die zij spreken een minderwaardig mengelmoes van Maleische en andere woorden, terwijl er maar weinigen gebruik maken van het Arabische of Maleische letterschrift.

Schrijver vreest dat, indien de politiek van bederf van het innerlijk raseigen niet wordt gestuit, het met de Javanen net zoo gaan zal als met de Batavianen. Hij wil reeds wijzen op de veranderde gewoonten en manieren der Javaansche kinderen die juist de schoolbanken verlaten hebben: zij zijn slechts in naam Javanen, maar zijn het in hun manieren niet meer, het meereendeel hunner kent de Javaansche taal en het Javaansche letterschrift niet of verfoeit die, schrijft met Latijnsche karakters en spreekt een ratjetoe van Javaansch, Maleisch, Hollandsch en Chineesch. Zij kunnen geen gamelan bespelen of Javaansche wijzen zingen, doch voelen zich kranig als zij een gitaar kunnen bespelen en een krontjong Betawi zingen. Zij doen liever niet aan sernbah en ander eerbiedsbetoon, maar volgen de grove Europeesche adat, en dan nog niet volkomen. Zij houden niet meer van vrouwen die volgens de Javaansche adat ingetogen en kuisch moeten zijn, maar van moderne meisjes die graag lachen, dat is Hollandsch volgens hen. Zij achten handel en landbouw beneden zich, willen echter wel handelsman zijn als millionnair, voelen zich prettiger als een handelsklerk, in een regenjas gehuld, omdat zij dan op een Hollander lijken, naar ze zeggen. Met den kleinhandel en den klein-landbouw willen zij zich niet inlaten, bewerende daarvoor geen kapitaal te bezitten.

Van den Islam, van de Javaansche zeden en gewoonten en

vormen, willen zij niets weten, omdat die zoo Javaansch! zijn.

Tot de vereeniging B. O. richt schrijver het verwijt, dat zij nooit wat gedaan heeft om deze Djawa Betawi op het rechte spoor terug te voeren. Hij doet een beroep op alle Javaansche nationalistën, om gezamenlijk te ageeren tegen de huidige onderwijspolitiek welke het nationaal gevoel vernietigen wil, en via het Boedhisme de Islamieten leiden wil naar den Christen pastoor. Hij beveelt voor deze actie de vorming van een apart comité aan.

Dan keert schrijver zijn waarschuwende stem tegen het Bureau voor de Volkslectuur.

De Volkslectuur, zegt hij, is een uiterst stevige politieke bengt, en verscheidene boekhandels zijn haar „handlangers” geworden; de boeken die werkelijk goed waren, zijn uit die boekwinkels verdwenen, maar de boeken die een bederf zijn voor den Islam en voor het Javaansch raseigen, worden sterk aangeprezen en verspreid. Hij vraagt, wáár men nu boeken krijgen kan als Poestoko rodjo poerwo, Pakem, Pabad Gianti, Wiwoho djarwo, en de ware Babad tanah Djawa (geschiedenis van Java)? Al die boeken zijn uit de boekwinkels verwijderd, of anders gewijzigd; en al mocht het wezen, dat de Volkslectuur ze nog verkoopt, het ware—aldus schrijver—dan toch nog beter een stuk krant dat tot suikerverpakking gediend heeft en op de mestvaalt geworpen is, te lezen, dan de boeken van de Volkslectuur, omdat het meerendeel dier boeken een politieke tendenz heeft in ons aller nadeel. Wat de geschiedenis van Java betreft, schrijver betreurt het zeer, dat die op school niet onderwezen wordt, maar liever geen geschiedenis van Java leeren, dan dat te doen uit het door de Volkslectuur uitgegeven werk daarover.

In het tijdschrift „Djowo” (van het Java-Instituut) las schrijver het prae-advies van den heer Dwidjosewojo over onderricht in de Javaansche geschiedenis op de scholen, maar hij voor zich ziet er niets anders in dan een soort bioscoop-program: even pauze, en men krijgt een ander program. Hij noemt het maar een „politiek voor den vorm.”

Het Maleisch, dat de algemeene taal voor Indië moet worden, wordt volgens schr. ook maar voor den vorm onderwezen; als het met alles zoo gaat en bovendien de Westersche wetenschap niet volmaakt en diep geplant wordt, hoe zal het dan wezen met het nationalisme en de menschaardigheid der Inlanders?

Schrijver richt zich dan verwijtend tot de „petji mas” (gouden petten) waarmede hij de Regenten bedoelt; hij herinnert hen aan hun eed als hoofd van den Islam in hun gewest. Vele moskee-beambten en penghoeloe's, verklaart hij, die een innerlijken eed van trouw aan den Islam gezworen hebben, zijn tot de zonde vervallen van werktuigen te worden van den P.E.B., die

het bederf van den Islam wil. Het bevreemdt schrijver, dat er door geen der regenten opgekomen is tegen deze pogingen om de Indiërs te kerstenen.

Hij vreest dat, als er niet spoedig met kracht gestreden wordt voor het behoud van den Islam, art. 17 van de instructie voor Regenten zal verdwijnen en ook Christen-Indiërs Regent zullen kunnen worden; dit zou zeer gevaarlijk wezen voor het heil van Java, want door aan den Islam te tornen, komt men al spoedig tot bloedstorten.

TAALONDERWIJS IN INDIË.

In een beschouwing van „Danjang Roban”, als hoofdartikel in het nummer van 4 Januari geplaatst, wordt onder meer betoogd dat de Indiërs niet zooveel behoeven te doen voor het aanleeren van de Nederlandsche taal, daar die voor buiten Nederlandsch-Indië van geen nut kan zijn, maar dat zij andere talen bestudeeren moeten, als Engelsch en Japansch, in de eerste plaats echter het Maleisch, de eigen taal. Kent men een der wereldtalen, dan kan men voor verdere studie naar Japan, Engeland of een ander land gaan, is men niet zoo gebonden als nu; wil men in het eigen land blijven handel drijven, dan komen die vreemde talen van pas voor het aanknoopen van handelsrelaties met het buitenland, terwijl ook op politiek gebied gemakkelijk voeling kan worden gehouden met buitenlandsche politici.

Schrijver hoopt en verwacht van degenen die een vreemde taal machtig zijn, dat zij van hun kennis zullen mededeelen aan anderen.

BINTANG ISLAM.

Evenals in de *Oetoesan Hindia* (zie vorig I.P.O. blz. 10) is opgenomen het betoog van „Djilma Solo” tegen het nieuwe blad „Bintang Islam.”

REGENT, JOURNALIST EN VOLKSLEIDER.

In een rubriek „Konang-Konang” (vuurvliegjes) geeft „Algodjo” een „tooneelspel achter de schermen” met het bijschrift: „de regent verandert van rol, een journalist wordt zijn dienaar”.

Het stuk moet doen uitkomen, dat de journalist P. (adma-wiganda?) door den regent (van Bandoen?) aangespoord wordt tot voortzetting van diens pennestrijd met zekeren S. (anoesi?), het gevolg waarvan tenslotte is dat P., die ook dienaar van den P.E.B. moet zijn, dien strijd niet meer voortzetten kan (of wil) maar zekeren K. een persdelict en een boete van een

aantal guldens bezorgt, al was de regent van opinie dat het streed met de eer van een journalist om voor zoo'n pennestrijd de hulp in te roepen van het landgerecht.

MANIFEST RADICALE CONCENTRATIE.

In het blad van 9 Januari is gepubliceerd een manifest van de Radicale Concentratie, geteekend door het hoofdcmité en gericht tot het Indische volk; het zegt ongeveer het volgende.

Door verschillende feiten en gebeurtenissen van dezen tijd daartoe gebracht, zijn de verschillende volksvereenigingen een gezamenlijke actie begonnen voor den afweer van de aanvallen, gedaan op de geringe reeds verkregen resultaten voor den vooruitgang van het volk, wat betreft vrijheid van beweging en bestaan, voor den afweer der aanvallen dus, gericht tegen alles wat het bestaan verzekert der volksactie voor de verkrijging van Indië's vrijheid. Dit nu is reden, dat alle onderlinge geschillen over beginselen en dagelijksche werkzaamheden behoeven te worden ter zijde gesteld, geplaatst als men zich ziet tegenover een gemeenschappelijk gevaar.

Wij allen—zegt het manifest—hebben dezelfde bekommelingen en dezelfde diepe grieven; in de eerste plaats wekt het onze bezorgdheid dat onze vertrouwde voormannen ten zeerste belemmerd worden in hun pogen om onze bezwaren en grieven kenbaar te maken; de hier geldende wettelijke bepalingen zijn dusdanig begrensd dat het verbazend moeilijk is voor den volksman zich te uiten in woord of geschrift daar dit afhankelijk is van de politieke overtuiging van die de macht in handen hebben. Het bestaan dier wetten heeft reeds tal van volksvoormannen in de gevangenis of in verbanning gebracht; vele hunner ontvingen straffen welke niet geheel evenredig waren aan hun vergriep. In den Volksraad is herhaaldelijk gewezen op de vele stemmen tegen deze toestanden. Regeering en volk zijn nu verder van elkaar verwijderd, en niet door onze schuld, van onze zijde is op allerlei wijzen gepoogd—echter vergeefs—om het vertrouwen en de eenheid tusschen regeering en volk hechter te doen zijn. Reden hiervan is de kracht van de reactie.

Het manifest spreekt verder van de groote winsten, door de kapitalisten tijdens en na den Europeeschen oorlog gemaakt, en verkregen uit Indië's grond en door het zweet der Indiërs, en niet, zooals men het voorstelt, door de energie der Westerlingen alleen. Van die winsten heeft het Indische volk geen cent genoten, ja, in dien tijd van voorspoed leefde het volk in armoede, was er zelfs vaak voedselnood! En nu die winsten in de zakken van anderen gevloeid zijn, en er, de Westersche „energie” ten spijt, malaise heerscht, wordt het volk bedreigd met een bezuiniging, welke de geringe en zoo moeizaam verkregen verbetering

wat aangaat volksonderwijs en volksverzorging, zal te niet doen. De zorg voor de volksgezondheid is niet evenredig aan de uitgebreidheid der ziekten. In geen enkel door een beschaafd ras overheerscht land zijn zoo veel analphabeten als in dit Indië, duizenden kinderen kunnen geen plaatsing bekomen op het kleine aantal scholen. Maar thans dreigt het gevaar dat zelfs dit weinige zal worden verminderd. Tegen deze bezuinigingsplannen protesteert het manifest ten krachtigste. Het zegt dat het niet in het minst een uitvloeisel is van de malaise in den handel, het land is economisch sterk, al is er verwarring in den handel. Door de kapitalisten wordt wel het tegendeel beweerd, maar dat dient om de ware redenen te verbergen. Het groot-kapitaal, dat zijn zetel heeft in 's Gravenhage, wil geen deel afstaan van de miljoenen, in oorlogstijd gewonnen, het heeft het zelfs zoover gebracht dat het minder behoeft te betalen dan door den Volksraad verlangd. Het groot-kapitaal alleen dus is er de schuld van dat het Indische volk verarmt, dat de aan het volk opgelegde belastingen verzaamd en dat op het volksonderwijs bezuinigd wordt. De Regeering behoorde niet te handelen volgens den wil van dat groot-kapitaal.

Het manifest zegt verder dat, waar geen hulp van de zijde van het particulier kapitaal kan worden verwacht, de steun moet worden gevraagd van het Gouvernement; de werkloozen vormen een gevaar voor de openbare rust en orde. Het voorstel wordt daarom gedaan aan de Regeering om den werkloozen financieelen onderstand te verleenen, en wel 100% van het inkomen zoo dit f 36.— of minder bedraagt en een telkens kleiner percentage voor de hoogere inkomens tot een maximum onderstand van f 150.—, tevens hulp in den vorm van werkverschaffing aan elk naar zijn capaciteiten en volgens den nationalen loonstandaard.

Het manifest besluit met de opmerking dat vroeger het vertrouwen leefde dat Nederland de werkelijke bedoelingen koesterde om de toestanden te verbeteren, maar dat de verwachtingen niet in vervulling zijn gegaan en het volk nu zoowel moreel als materieel ongelukkig is. Men moet nu vertrouwen in eigen kracht. En die kracht kan door eenheid verkregen worden.

In een noot wordt meegedeeld dat bij de Radicale Concentratie zijn aangesloten de volgende partijen en vereenigen:

Boedi-Oetomo, N.I.P., Sarikat Islam, Sarikat-Ambon, Sarikat Minahassa, Pasoendan, Partij Kommunist India (P.K.I.), e.a., verder de: „Persatoean Vakbonden Hindia,” (de Vakcentrale van de V.S.T.P.), P.P.P.B., P.G.B., Politiebond, Kweekschoolbond, V.I.P.B.O.W., O.R.B., Kleermakersbond, Typografenbond, Havenarbeidersbond, enz).

OETOESAN-HINDIA

Van 2 t/m 9 Januari 1923, Nrs. 1 t/m 5, en een extra.

DE OETOESAN HINDIA.

In een voorartikel wordt door de redactie meegedeeld dat den schrijvers in het „Soerabaiasch Handelsblad“, die beweerden dat het blad dezen dag niet meer zou verschijnen, ten spijt, het orgaan alsnog is uitgekomen. Wel staat de naamlooze vennootschap die het uitgeeft er slecht voor, maar men zal toch krachtig zich verzetten tegen degenen die er in den blinde weg zonder nader informeerden maar wat op los zeggen.

DE PARTIJDISCIPLINE.

In een lang artikel wordt door Goewo Widjojo uiteengezet hoe men kwam tot het voorstel der partijdiscipline, wordt er op gewezen dat van dien tijd af al door de communisten ernstig is geageerd tegen dat besluit en thans opnieuw daartegen wordt gepropageerd. Schrijver wijst er dan op dat de P.K.I. al een deel van de Sarekats Islam onder haar invloed heeft gekregen en dat op het vorige congres dier partij door Mohamad Chasan openhartig werd uitgesproken dat het 't best was als de geheele S.I. overging naar de P.K.I. Weliswaar werd diens bewering door den voorzitter tegengesproken en hij gedesavoueerd, maar dat was niet eerlijk, want zooals hij het zeide, is de gedachte van de P.K.I. Schrijver betoogt dat de S.I. een vereeniging op godsdienstigen basis is en hoewel hij niet wil zeggen dat de communistische S.I.-leden geen geloovigen zijn, constateert hij dat de leiders ongeloovig zijn en in deze het voorbeeld volgen van de Bolsjewisten en van Karl Marx. Schrijver komt ten slotte ook tot de conclusie dat de P.K.I. haar eigen gang moet gaan, dat ze de S.I.'s onder haar invloed moet zien te behouden en dat er gaarne met de P.K.I. samenwerking zal worden gepleegd, maar men daarom nog niet hoeft samen te smelten. Hij erkent de wenschelijkheid van de communistische actie tegen het kapitalisme en wil deze steunen, maar is tegen samensmelting.

AFDEELING VAKFEDERATIE.

In het nummer van 2 Januari wordt verslag gegeven van een op initiatief van de Sarekat Postel gehouden vergadering van afgevaardigden van plaatselijke vakvereenigingen, waarop na eenig heen en weer praten werd besloten tot de oprichting van een plaatselijke afdeeling van de Vakfederatie en een bestuur werd verkozen. Dit bestaat uit de broeders Tjitrosoebono van den Zettersbond als voorzitter, Mohamad Hasan van den P.P.P.B.

als secretaris, Mataroem van den Douanebond als penningmeester en nog vier personen van respectievelijk de Sarekat Postel, de V. S. T. P., den Politiebond en de V. S. T. P.

PERSDELICT.

Meegedeeld wordt dat Martopengalasan, ex-redacteur van het blad, werd verhoord door de politie in verband met hetgeen daarin op 16 Mei is geschreven geworden. Hij is sedert al uit de redactie getreden.

DE BINTANG ISLAM.

Iemand die zich „Islamisme" teekent komt op tegen wat hij een verdachtmaking heet van het blad al voor het verscheen, in een artikel in de „Oetoesan Hindia" (Overzicht I bladzijde 10). Schrijver verklaart dat het orgaan slechts godsdienstig zal wezen en niet aan politiek zal doen, of beter: het doet aan politiek, maar ten bate van den Islam. Het is geen orgaan van den P.E.B., want de P.E.B. maakt de samenleving in de war, benadeelt het Mohammedanisme en men zal zelf kunnen oordeelen of het blad dat doet. De reactie is tegenwoordig in de weer, ze erkent de kracht van een aaneengesloten Islamietisme en tracht te verdeelen. Zoo moet men oppassen voor pogingen als deze om het nieuwe blad tegen bestaande bladen op te zetten.

In het nummer van 3 Januari schrijft Hadji Moh. Saleh Edris die zich aandeelhouder noemt van het blad, dat hij hoopt dat het streven om het blad als orgaan van de zijnen te laten voortbestaan vruchten dragen zal. Hij zelf is bereid daaraan mee te werken en het financieel te steunen.

SAREKAT POSTEL.

In het nummer van 3 Januari wordt een kort overzicht gegeven van de algemeene vergadering der Sarekat Postel te Soerabia op 30 December, terwijl in latere nummers een uitvoeriger verslag is opgenomen. Uit het overzicht blijkt, dat de vergadering door een duizend personen werd bijgewoond en gehouden werd in het gebouw der wajang orang op Kalongan. Soedibio sprak over het ontslag van werknemers dat de menschheid in ellende bracht en vergeleek hetgeen hier gebeurde met wat buiten Indië voorviel. Dezelfde spreker had het over de bezuiniging en Tjitrosoebono sprak over hetzelfde onderwerp.

PROFESSOR TREUB.

Het bericht vermeldende dat professor Treub voor studenten van Bandoeng zal spreken vraagt de redactie waarom de professor alleen voor studenten wil spreken. Gevraagd wordt of hij

geen voordracht wil, houden in het openbaar voor de Inlandsche arbeiders. Wanneer hij dat wil zal broeder Tjitrosoebono namens de afdeling Vakcentrale van Soerabaia een en ander gereed maken voor een lezing over het lot en het recht van den Inlandschen werknemer.

GRATIS WATER.

In het nummer van 6 Januari wordt met tevredenheid gewag gemaakt van een bericht dat als gevolg van een gevoerde actie door bemiddeling van het Hoofd van Plaatselijk Bestuur is bereikt dat er naast de kranen voor waterverkoop vanwege de gemeente gelegenheid zal blijven bestaan om gratis water te krijgen.

INDO-EUROPEESCHE KWEEKSCHOOL.

In het nummer van 6 Januari komt het begin van een artikel voor over de houding van het hoofdbestuur van het Indo-Europeesch verbond inzake de kwestie van een gemengde of een Indo-Europeesche kweekschool, waarin krachtig wordt opgeko-
men tegen het standpunt van het Indo Europeesch verbond dat de Indo's verheven acht boven de volbloed Inlanders, de schrijver verklaart dat men zich met kracht zal verzetten tegen elk streven om den vooruitgang van de Inlanders; tegen te gaan, waarvoor de kweekschool o. a. een middel is.

S. I.

Veel ruimte wordt ingenomen voor de S. I.-zaken welke reeds werden behandeld bij de „Neratja" in dit overzicht.

BIJVOEGSEL.

Er is bij de „Oetoesan Hindia" als bijvoegsel gevoegd een wandkalender, voor het jaar 1923, en daarop komt een gedicht voor van Sri Sar. in het Javaansch met Javaansche karakters, waarvan de inhoud in het kort is als volgt: dat naar schrijfsters meening het lot der Inlandsche arbeiders deerniswaardig is en hoe langer hoe erger wordt, terwijl de vreemdelingen hier te lande in weelde baden; dat de Javaan een goed voorbeeld aan den vreemdeling moet nemen, wat betreft de wijze waarop deze laatste aan zijn onbegrensde macht en rijkdom komt, n. l. door eendrachtig met de rasgenooten te leven en dat de Javaan zich moet beteren door zijn kundigheden en rijkdommen niet meer alleen te toonen aan het eigen volk.

Sri Sar wekt verder de moedige volksleiders op om zich te haasten het snurkende Javaansche volk te wekken, en de actie

van het volk sterker te doen worden met behulp van het reine geloof, dat niet alleen beteekent bidden doch ook de standvastigheid leeren kennen. Men moet zich in dezen gekken tijd niet maar zoo neerleggen bij de beschikking Gods, daar God geen verandering zal aanbrengen in het lot van eenig wezen, alvorens dit zelf de behoefte daaraan gevoelt; men moet zich bewust zijn van zijn positie als een „waar” mensch en bij al zijne daden op God vertrouwen; en wanneer men God op deze wijze dient, is het welslagen van elke onderneming zeker.

NIEUWSBLADEN OP DE BUITENBEZITTINGEN.

PEWARTA-DELI

Van 11 t/m 18 December 1922, Nrs. 143 t/m 146.

GOUV. ONDERDAAN EN PERS.

In de nummers van 11 en 18 December wordt het vervolg gegeven van het artikel van Tengkoë Kamaloeddin over het onderhoud, dat de Gouverneur van Sum. Oostkust had met den redacteur van de „Seroean-Kita,” Tengkoë Fachroeddin (zie I.P.O. No. 1/23 blz. 29/30).

DE WATERRECHTGELEN
IN SIMELOENGOEN.

Opgenomen wordt een artikel van Carter's, houdende de mededeeling, dat de penghoeloe's van het Landschap door den Assistent-Resident en den Radja van Siantar op 7 November ten kantore van de Gemeente werden ontboden en dat zij daar eene bespreking hadden gehouden over de verhooging der waterrechtgelden in Simeloengoen (zie I.P.O. No. 50/22 blz. 507), welke bespreking volgens schrijver echter tot niets leidde.

In het nummer van 18 December geeft dezelfde schrijver een artikel, waarin hij—na te hebben medegedeeld dat van het Landschap Siantar een drietal penghoeloe's met hun volk door de „Kerapatan na Bolon Siantar”, bestaande uit den penghoeloe van Balei, den adj. djaksa der Kerapatan en den heer C. C. Verduin, een pas bencemden ambtenaar van het Landschap, die door het volk dikwijls Landschapsadministrateur wordt genoemd, ontboden en met beslaglegging op goederen bedreigd werden, indien zij weigerachtig bleven de waterrechtgelden te betalen—o.m. zegt niet te kunnen begrijpen, waarom die waterrechtgelden toch maar door het volk moeten worden gedragen, terwijl de zaak zich als volgt heeft toegedragen:

Vóór 1915 geschiedde de watervoorziening in Simeloengoen door het volk zelf en de bevolking had in dien tijd nimmer te klagen over gebrek aan water. Na 1915 werd deze voorziening—met goedvinden van het volk—overgedragen aan de Irrigatie van het landschap Simeloengoen, die er f 25.000 voor noodig had en de werkzaamheden daarvan overliet eerst aan den heer Ir. Rotteveel en den werkbaas Edward, en daarna aan de opzichters der B. O. W., de heeren Hubbeling en Davids, met dien verstande echter, dat men per jaar en per H.A. sawah's f 20.—aan waterrecht zou betalen, waartegen van de zijde van het volk geen bezwaar bestond. Later ging het beheer dezer irrigatie over

in handen van den opzichter Rijkens en, door de hooge salarissen en de groote onkosten, die deze opzichter had uitgegeven, was het Bestuur toen genoodzaakt, om de waterrechtgelden te verhoogen.

Schrijver merkt op dat, wanneer deze Irrigatie-Opzichter, wiens werkzaamheden door een lnl. mantrie verricht hadden kunnen worden, er niet was, op de f 15.000, die hij per jaar kreeg, wel f 10.000 bezuinigd kon worden. Bedenkt — vervolgt schrijver — dat het thans de tijd is van bezuiniging en daarom begrijpt schr. niet, dat het Landschap van Siantar een administrateur in dienst genomen heeft met een salaris van f 400. — 's maands of f 4.800 's jaars, terwijl het steeds alleen met mantri's en penghoeloe's gewerkt heeft.

Ten slotte hoopt schrijver, dat de autoriteiten de schuld niet bij de bevolking zullen trachten te vinden, maar bij de eigen regelingen.

VOLKSONDERWIJZERS BOND.

In een artikel onder dit hoofd wekt Masjoedoelhak, na op het nut van een bond voor volksschoolonderwijzers te hebben gewezen, die onderwijzers op, om — evenals in Batoe Bahra en bij het personeel der Opiumregie geschiedde — een bond op te richten voor heel Sumatra's Oostkust.

Sarbaini, hoofd der volksschool in Soengei Silau Kisaran, deelt in een intgezonden stuk mede, dat men in Assahan voornemens is uiterlijk in Januari '23 eene vergadering te beleggen voor de oprichting van een afdeeling van den Batoe Bahraschen-Volksonderwijzers Bond, weshalve hij de hoop uitspreekt, dat het bestuur van dezen bond de desbetreffende statuten en huishoudelijke reglementen zal publiceeren, opdat men ze kan overnemen, dan wel genoemd bestuur van deze statuten en huishoudelijke reglementen een afschrift zal zenden.

DE INL. PERS IN MEDAN.

Medegedeeld wordt, dat er in Medan — met inbegrip van het tijdschrift „Mandailing”, hetwelk met ingang van Januari 1923 naar verluidt als nieuwsblad en één keer per week zal verschijnen — 8 nieuwsbladen zijn en dat de heer Abd. Malik, gewezen adjunct-djaksa van Laboehan, voornemens is in Medan een blad uit te geven onder den naam: „Wartia Timoer”, terwijl het proefnummer van het nieuwe blad „Soeara-Boemipoetera”, onder redactie van Tengkoë Kamaloeddin, redacteur van de „Pewarta Deli” en waarvan Tengkoë Hasjim, Dr. Radja Saoedin en de heer Soeleiman L de vaste medewerkers zijn, reeds door de „Pewarta Deli”-redactie ontvangen is. Zij zegt dat, waar dit

blad door ontwikkelde personen wordt geredigeerd, het bij menschen van de beweging ongetwijfeld gewild zal zijn. Het abonnement bedraagt volgens haar f 3 per kwartaal of f 12 per jaar, terwijl het adres van de administratie is: Mahiddin, Patisah.

PEMIMPIN DOENIA ACHIRAT.

De ontvangst erkennende van het haar door de „Sjarikat Bagindo Maradjo” toegezonden boek, getiteld: „Pemimpin Doenia Achirat”, wijst de redactie op de door den betrokken schrijver, Hadji Abdoe'llah, handelaar in Fort van der Capellen (Sum. Westkust) verspreide circulaires, houdende de mededeeling, dat het boek uitgegeven is naar aanleiding van een artikel in de „New York Herald”, van de redevoering van een Hollander in den Volksraad en van de lezing van Dr. Zwemer over de vernietiging van den Islam in Indië.

SJARIKAT SAIROESSOELAIMANI TE SIMPANG TIGA (SERDANG).

S. T. deelt in een entrefilet mede vernomen te hebben, dat de Serdangsche grooten de zaken van de Sjarikat Sairoessoelaimani te Simpang Tiga hebben nagegaan en bevonden, dat deze organisatie ± f 10.000 in kas heeft. Het doel dezer vereeniging zou zijn, om een school op te richten, waar onderwijs zal worden gegeven zoowel in wereldsche kennis als in kennis voor het hiernamaals. Getracht zal worden onderwijzers te krijgen, die met den Islamietischen godsdienst goed bekend zijn.

Schrijver uit de hoop, dat de school spoedig zal worden opgericht en dat van het meerdere van het geld een erf of een huis voor de vereeniging zal worden gekocht.

WAAR IS DE GRENS VAN DE ZOOGE- NAAMDE VERNEDERING EN OPRUIING?

Met deze vraag als hoofd geeft A. H. een artikel, waarin hij—naar aanleiding van de klacht, die tegen Tengkoë Kama-loeddin, redacteur van de „Pewarta-Deli”, ingediend zou zijn wegens het schrijven van een artikel, onder het hoofd: „Gouvernementsonderdaan en pers”, (zie I.P.O. No. 1/23 blz. 29/30 en hierboven blz. 80)—o. m. opmerkt, dat in dit stuk door de landskinderen wordt gezien een beschouwing voor de Europeesche en Inlandsche ambtenaren, opdat deze twee groepen elk een eigen standpunt kunnen innemen en niet met elkaar in botsing komen, wat voor het algemeen belang nadeelig zou zijn. Maar—zegt schrijver—de aanklager van het stuk is een andere meening toegedaan. Mocht het de heer Westenek zijn, die de klacht heeft ingediend, dan is het Maleisch voor den Westerling

toch werkelijk moeilijk, want schr. weet, dat de heer Westenek in Indië aangemerkt kan worden als iemand, die de Maleische taal en de Oostersche Land- en Volkenkunde onder de knie heeft. Hierbij merkt schrijver op, dat het taalgevoel van den mensch verschillend is, ten bewijze waarvan hij o. a. aanhaalt de door den heer de Vries, redacteur van de „Java-Bode” aan het adres der Inl. vrouwen gebezigde woorden, als: genotsmiddel, wijffe enz., welke door den Officier van Justitie als wel en door den Patih van Batavia als niet vernederend voor die vrouwen werden bevonden.

AAN HET ADRES VAN HET POST- EN TELEGRAAFKANTOOR IN MEDAN.

In een entrefilet onder dit hoofd wordt door A.K., namens de bewoners van het district Stabat, een beroep gedaan op de betrokken post-autoriteiten, om de voor die plaats bestemde poststukken aan het station te Kwala Bingei af te geven, aangezien dit het 't dichtst bij Pekan Stabat gelegen station is en het district Stabat—uitgezonderd een heel klein gedeelte daarvan—volgens hem geen verbinding heeft met het station van dien naam.

UIT TAPANOELI.

Uit deze plaats deelt A. H. in een ingezonden stuk o.a. mede, dat de heer St. Casajangan Soripada op 8 December l.l. van daar is vertrokken naar Siborong Borong en verder naar Taroe-toeng, om te vernemen of de f 36.000, bestemd voor de oprichting van een H. I. S. in Dolok Sanggoel, wel reeds bijelkaar zijn; was dit niet het geval, dan zou de heer Casajangan, volgens schrijver, zijn reis naar Belawan voortzetten, ten einde van daar den 12en d.a.v. naar Batavia terug te keeren.

Verder heeft schrijver het over Bataksche meisjes. Hij zegt, dat in Sibolga vele Bataksche meisjes tusschen 10 en 17 jaar bij Chineezzen werken. Aangezien dit, naar schrijver vermoedt, niet anders is dan een „verfijnde slavernij”, doet hij een beroep op de Regeering, om hiernaar eens een onderzoek te doen instellen.

VERGOEDING ONKOSTEN SCHOOLBEHOEFTE.

Een schrijver, zich „Peminta Hak” tekenende, klaagt er in een entrefilet over dat, waar de Landschapsschoolonderwijzers de door hen na elke poeasa-maand voorgeschooten kosten voor vervoer van leermiddelen ten behoeve der Landschapsscholen in Belawan-Deli, in de vorige jaren steeds een maand later terugkregen, zij dit jaar daarop reeds 6 maanden lang hebben gewacht en ze nog maar niet mochten terug ontvangen.

Schrijver doet een beroep op den Controleur van Medan, om die gelden spoedig terug te geven en tevens om — indien er goederen voor bedoelde Landschapsscholen mochten aankomen — voortaan die goederen niet meer in Medan, zooals het altijd geweest is, doch op school te mogen ontvangen.

BOND TOT BESTRIJDING DER WERKLOOZEN EN ARMOEDE.

Bericht wordt, dat de afgevaardigden van den „Bond tot Bestrijding der Werkloosheid en Armoede” in Medan, bestaande uit de heeren Ketelaar, St. Pamenan, Hie Fock Tjoy en Tengkoë Kamaloeddin, zich op Vrijdag, 15 December '22 tot den Burgemeester hebben gewend, in verband met het groote aantal werkloozen te Medan, o. w. 27 Europeanen, $\pm$ 200 Inlanders en $\pm$ 1500 Chineezen.

De Burgemeester zou, op verzoek van den heer Ketelaar, zich bereid hebben verklaard, om voor die werkloozen bouwgronden, alsmede eene werkplaats met de noodige gereedschappen beschikbaar te stellen, mits het Gouvernement genegen is financieel te steunen. In verband met het groote bedrag, dat daarvoor zal moeten worden uitgegeven, zou de Burgemeester, volgens schrijver, echter gaarne zien, dat degenen, die daar wenschen te werken, met contract in dienst komen.

INLANDSCHE PERIODIEKEN OP JAVA.

BINTANG-HINDIA

Van 2 Januari 1923, Nr. 2.

Dit tijdschrift, een Maleische editie van „De Revue” geworden, verschijnt thans ook elke week. Dit nummer bevat eenige foto's van mooi Indië, een afbeelding van eenige personen uit Bima, een portret van den gevluchten Sultan van Turkije, een tweetal kleine foto's van de Hollandsch-Chineesche kweekschool te Meester Cornelis, een tweetal kleine foto's van de groote Solosche mesdijid en eenige afbeeldingen van Inlandsche sport-evoluties, enz.

Opgenomen wordt een en ander van het artikel van de „Preangerbode” over de wenschelijkheid van onderwijs in huis-houdelijke zaken en nijverheid aan meisjes, een feuilleton, een Maleisch gedicht en verder toelichtingen op de afbeeldingen.

KEMADJOEAN HINDIA

Proefnummer.

HET BLAD.

Verschenen is een proefnummer van het aangekondigde weekblad Kemadjoean Hindia, dat onder redactie van den vroegeren redacteur van verschillende bladen in Soerabaia en Malang, R. M. Bintarti te Soerabaia, verschijnen zal en volgens den redacteur ten doel heeft te streven naar den vooruitgang van Indië door vraagstukken die daarmee verband houden te bespreken, waarbij een liberaal-democratisch standpunt zal worden ingenomen terwijl de berichtgeving objectief zal wezen, met commentaar van de redactie voorbehouden.

DE INHOUD.

Dit proefnummer begint met de inleiding hier vermeld in Maleisch en in het kort in het Nederlandsch, waarna begonnen wordt met een feuilleton geheeten „Modjopait”, dat geschiedenis bevat.

Daarna wordt iets meegedeeld over de gemeente Soerabaia, in verband met de op de begroting aan te brengen bezuiniging. Schrijver geeft eenige middelen van bezuiniging aan waarbij men de lager bezoldigden niet behoeft te verlagen en geen personeel te ontslaan. In de eerste plaats merkt hij op dat men het beter zou vinden de tractementen van gemeentepersoneel te verminde-

ren dan personeel te ontslaan. In de tweede plaats oordeelt hij dat een opzichter van de begraafplaatsen met f 500 te zwaar wordt betaald, ten derde vindt schrijver dat waar de Gemeente de Europeesche werkloozen helpt, zij ook het comité dat de Inlandsche werkloozen steunen wil, moet helpen, ten vierde is hij ervoor de tractementen van f 500 en hooger te doen verminderen om vermindering van de lagere overbodig te maken en voorts komt hij ertegen op dat de secretaris meer verdient dan de burgemeester. Ten slotte maakt schrijver de opmerking dat veel geld wordt uitgegeven voor abonnementen op bladen maar daar geen enkel Inlandsch blad bij is.

Opgenomen wordt dan een artikel over den generalen staf van Japan, overgenomen uit de „Indische Post”, voorts een kroniek en een en ander over het Kalifaat en het Islamvraagstuk uit Het Vaderland. Voorts een kort overzicht van den Volksraad en verder advertenties.

PANDJI-POESTAKA

Van 11 Januari 1923, Nr. 2.

Dit nummer begint met een vervolg op het overzicht van den Volksraad, geeft een foto van den Koning van Egypte met een commentaar, brengt eenige fraaie foto's van West-Sumatra, voorts een artikel waarin wordt uiteengezet hoe groot het nut van lezen kan zijn en hoe men door samenwerking van leesliefebbers een leesgezelschap kan oprichten voor boeken van de Volkslectuur. Een berekening van de kosten wordt daarbij gevoegd.

Opgenomen wordt verder een en ander uit hetgeen de heer Van Lith heeft gezegd over een universiteit in Indië.

Voorts bevat dit nummer een uitgebreide kroniek van gebeurtenissen in Indië, eenige mededeelingen over gebeurtenissen in Nederland, verder Europa en verder Azië. Dan een overzicht van de Europeesche en de Inlandsche pers, een boekaankondiging en een gedicht over het blad zelf.

DE ONDERWIJZER

Van November en December 1922.

DE REDACTIE.

De redacteur S. Pr. Martojo deelt mee dat hij nu al drie jaren lang de redactie heeft gevoerd en zich genooddaakt acht als

redacteur af te treden. Hij deelt mee dat hij zal worden opgevolgd door den oud-redacteur S. Prawirodirdjo, onderwijzer aan de Normaalschool te Madioen, die geholpen zal worden door den voorzitter, den heer Kartodarmodjo, eveneens te Madioen. Hij uit zijn beste wenschen voor het blad.

DE H. I. SCHOOL.

„Orang ketjil” komt in een artikel in het Nederlandsch op voor een reorganisatie in de H. I. school-wereld en wel door de toelating van de kinderen niet meer op de tegenwoordige wijze te doen geschieden waarbij gelet wordt op den stand der ouders, maar naar de geschiktheid van de kinderen. Schrijver zet uitvoerig uiteen dat dit beter en billijker is, maar de redactie, zeggende het in beginsel met eens te zijn, wijst erop, dat daartegenover staat, dat gebleken is dat kinderen van den kleinen man in doorsnee ijver voor geestelijken arbeid en volharding missen, wat blijkt uit de tweede klas scholen. De redactie is niet voor de verandering zoolang er niet meer H. I. scholen zijn en wijst verder op de schakelscholen ten bewijze dat de Regeering ook denkt aan de begaafde kinderen van den kleinen man.

In een Maleisch artikeltje betuigt E. M. zijn instemming met een beschouwing in een vorig nummer over de wenschelijkheid om de vacantie van de H. I. school die in de poeasamaand plaats heeft, te veranderen in verband met het beginnen van den cursus der middelbare scholen. Schrijver voegt daaraan eenige opmerkingen toe namelijk: dat het beter is de zomervacantie niet te lang te maken daar deze school geen langere vacantie moet hebben dan de Europeesche in verband met het peil van het onderwijs; verder acht schrijver het voldoende in de zevende klas alleen Maleisch te onderwijzen; ten derde vindt hij het gewenscht dat ook de Kweekschool en Opleidingsscholen met Juli den cursus zullen beginnen.

„Tjemeti besi” schrijft over de kwestie van de voorklassen op de H. I. scholen in een Nederlandsch artikel dat daartegen weer bezwaren zijn want er zullen zich zooveel kinderen aanmelden dat weer een selectie zal moeten plaats hebben die wel naar de ouders zal geschieden. Daarom ziet hij het eenige middel voor verbetering in opvoering van het aantal H. I. scholen.

DIVERSEN.

Opgenomen is een artikel uit de „Indische courant”, waarin gewezen wordt op verschil in behandeling van Inlanders op kweekscholen, wat de voor de leerlingen uitgetrokken gelden

betreft, en op het verschil in behandeling bij uitzending van Inlandsche en Chineesche onderwijzers uit Nederland.

Voorts wordt de helft van het orgaan ingenomen door notulen van de algemeene vergadering van den Kweekschoolbond en komen er nog eenige minder belangrijke artikelen in voor.

GODSDIENSTIGE BLADEN.

ISLAM BERGERAK

Van 1, 10 en 20 November 1922, Nrs. 30 t/m 32.

EEN PANDHUISGRIEF.

„Publiek” klaagt in het nummer van 1 November j.l. over de beweerde minder tegemoetkomende houding van beheerder en lager personeel van het Gouvernements pandhuis te Lebak-sioe in het Tegalsche tegenover het publiek, b. v. door sluiting van het pandhuis om 2 in plaats van 3 uur 's middags, het wegsturen van de inlossers, die hunne beleende goederen niet direct konden opgeven, aanhouding van het surplus bij de veilingen enz., door welke handelingen het publiek ten zeerste zoude zijn gedupeerd.

Schrijver vestigt de aandacht van de betrokken autoriteiten op deze aangelegenheid.

MOEHAMMADIJAH.

Naar aanleiding van het conflict Moehamadijah — P. P. P. B., stelt „S. Kaf” in dit nummer de vraag, waarom de eerstgenoemde vereeniging geen gezonde critiek kon dulden. „Is het soms waar, wat men van Moehammadijah gezegd heeft n. l. dat ze een renteniersleven leidt?” aldus schrijver aan het slot van zijn artikel.

H. MISBACH.

In een artikel leert H. Misbach, dat men om een aangenaam leven te hebben zoowel in het hiernamaals als hier op aarde, de goedheid, de waarheid en de rechtvaardigheid zelve moet betrachten. Voorts dient men z. i., om dien toestand van volmaaktheid te bereiken, zijn vrije meening te durven uiten, te durven actie voeren, en goed en bloed op te offeren.

INDIË VERLANGT NAAR
DE VRIJHEID.

„Sedjatining Djawi Islam” (cen ware mohamedaansche Javaan) schrijft onder dit hoofd in dit nummer een lang artikel over de vrijheidsbeweging in Indië, waarbij hij verklaart de overtuiging te krijgen, dat zoolang in Indië de broedertwisten tusschen de volkeren met verschillende godsdiensten voortduren en de menschen het gemeenschappelijk doel uit het oog verliezen, Indië nooit zelfbestuur zal kunnen krijgen.

UIT DE IND. BEWEGING.

„S. Tisno” geeft in het nummer van 10 November l.l. een beschouwing over de Ind. beweging, daarbij de meening verkondigende, dat Indië in den ouden tijd welvarend was, doch na de komst van vreemde heerschappij en het Christendom zeer achteruit zou zijn gegaan. Voorts zegt schrijver dat, terwijl het buitenlandsche kapitaal thans zich uitbreidt en de Ind. Regeering krachtiger wordt, het volk in Indië meer en meer het verderf tegemoet gaat en dat, waar n. z. m. de Ind. industrie dood is gedrukt, de Inlanders slaven zijn geworden en onderdrukking en uitbuiting hoogtij vieren, enz.

Aan het slot geeft schrijver den raad om ter bemachtiging van een menschwaardig bestaan tegenstand te durven bieden aan alle hindernissen.

ISLAM BERGERAK.

„S. Hardjomartoyo” betoogt in dit nummer in den breedte, dat de „Islam Bergerak” de fakkel zal zijn voor het zwakke Ind. volk., de geest en het lichaam waarvan vernietigd zouden zijn door het aardsche vuil, dat de zee is komen oversteken naar Indië om fabrieken te bouwen.

Voorts wordt in dit nummer door de redactie gezegd, dat „Islam Bergerak” niet van „doel”, doch wel van „actie” veranderd is, onder aanteekening, dat laffe leiders in dit blad geen plaats zullen vinden, welke personen naar de meening van het blad thuis hooren in de gelederen van „Moehammadijah” en Djamiatoel Hasanah of den P. E. B. Ten slotte wordt verklaard, dat „Islam Bergerak” voortaan de Islamieten bij de ooren zal pakken, wanneer deze nog wars blijven van politiek.

HET EVENWICHT IN INDIË VERBROKEN.

Sismadi Sastrosiswojo verklaart in het nummer van 20 November l.l., dat het evenwicht in Indië verbroken is, doordat het vreemde kapitaal, dat het land en volk van Indië tot armoede brengt, de bescherming zou genieten van de Regeering, die met deze daad zou beoogen, dat Indië niet los zal kunnen raken van Nederland. Deze ongewenschte toestand dient door het volk zelf te worden veranderd in overeenstemming met den wil van het algemeen.

Voorts schrijft Sismadi het verbroken evenwicht toe aan de handelingen van gezagsvertegenwoordigers, die meermalen blijk zouden hebben gegeven van onnauwkeurig onderzoek, waardoor het volk zeer zou zijn benadeeld, ten bewijze waarvan hij de Sragensche zaak in herinnering brengt.

VOLKSLECTUUR.

De Commissie voor de Volkslectuur, bestaande uit 13 leden onder voorzitterschap van den Hoofdambtenaar voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden, beoordeelt de werken die van Gouvernementswege zullen worden uitgegeven en die in de volksbibliotheken (Inlandsche en Nederlandsche) zullen worden geplaatst.

HET BUREAU VOOR DE VOLKSLECTUUR bevat de volgende afdelingen:

PERSAFDEELING. Deze vervaardigt de wekelijksche overzichten van de Inlandsche (en Maleisch-Chineesche) pers, maandelijksche overzichten, verleent bemiddeling bij plaatsing van advertenties van ambtelijke diensten in die pers, enz. enz.

VERTAALBUREAU. Dit levert vertalingen uit het Hollandsch in Inlandsche talen en omgekeerd, voor den Dienst, vertalingen van Staatsbladen, rekestten, justitieele vertalingen, verricht correctie der drukproeven van alle uitgaven Departement O. en E. enz.

Voorts de tolken voor der justitieelen dienst van Batavia: Raad van Justitie, Krijgsraad, Hooggerechtshof.

BIBLIOTHEEKBEHEER. Heeft het geheele beheer over $\pm$ 1700 bibliotheken, in vier Inlandsche talen. Onderhoudt de relaties met bibliotheken in de kazernes, die bij de Marine, in de hospitalen enz.

(De uitleeningen beliepen alleen in de rechtstreeksch beheerde Inlandsche Volksbibliotheken in 1921 nagenoeg een millioen (tegen lesgeld), d.i. gemiddeld ruim 600 per bibliotheek. Dit wil zeggen dat iedere week $\pm$ 20000 lieden een boek van de Volkslectuur onder den arm mee naar huis nemen.

Alleen aan medische boeken werden per jaar 55000 uitleeningen geconstateerd, dus iedere week een goede 1000.)

Voorts $\pm$ 140 Nederlandsche bibliotheken.

UITGEVERIJ. Hieraan is verbonden een eigen drukkerij, een boeken- en een papiermagazijn. Deze afdeling zorgt voor de uitgifte van de werken voor de bibliotheken en die voor den verkoop, voor den verkoop zelfven, voor de relaties met depothouders enz. Voorts worden enkele periodieken door het Bureau uitgegeven, als het maandblad „Sri Poestaka“, het weekblad „Pandji Poestaka“, de Volksalmanakken enz.

REDACTIES. Er zijn vier redactie-afdeelingen: een Maleische, Javaansche, Soendaneesche en Madagascarsche, voor het nazien der ingezonden handschriften voor boeken en voor de periodieken, terwijl zij voorts de eigen werken van het Bureau samenstellen of bewerken.

ALGEMEEN BEHEER. Tot deze afdeling behooren behalve het eigenlijk algemeen beheer: de expeditie, het archief en de administratie.

De **VERKOOP** van boeken heeft over 1920 ongeveer 130000 exemplaren onder de menschen gebracht. In 1922 is dat aantal gestegen tot 150000. D.i. op iedere 300 inwoners een boek, zuigelingen, papoea's, dajaks, e. a. analfabeten inbegrepen.

